

از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

مصوب 1358/9/12 با اصلاحات 1368/5/6

اصل ششم - در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکا آرا عمومی اداره شود؛ از راه انتخابات، انتخاب رییس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراهای و نظایر اینها یا از راه همه پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می گردد.

اصل هفتم - طبق دستور قرآن کریم: "و امرهم شوری بینهم" و "شاورهم فی الامر" شوراهای، مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. موارد، طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراهای را این قانون و قوانین ناشی از آن معین می کند.

اصل پنجاه و هشتم - اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می شود و مصوبات آن پس از طی مراحلی که در اصول بعد می آید برای اجرا به قوه مجریه و قضاییه ابلاغ می گردد.

اصل شصت و دوم - مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رای مخفی انتخاب می شوند تشکیل می گردد.

اصل شصت و سوم - دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی چهار سال است. انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ زمان بدون مجلس نباشد.

اصل شصت و چهارم (اصلاحی 1368/5/6) - عده نمایندگان مجلس شورای اسلامی دویست و هفتاد نفر است و از تاریخ همه پرسی سال یکهزار و سیصد و شصت و هشت هجری شمسی

پس از هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیایی و نظایر آنها حداکثر بیست نفر نماینده می تواند اضافه شود.

زرتشتیان و کلیمیان هر کدام یک نماینده و مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده انتخاب می کنند.⁽¹⁾

محدوده حوزه های انتخابیه و تعداد نمایندگان را قانون معین می کند.

اصل شصت و هشتم - در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور به پیشنهاد رییس جمهور و تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان و تایید شورای نگهبان انتخابات نقاط اشغال شده یا تمامی مملکت برای مدت معینی متوقف می شود و در صورت عدم تشکیل مجلس جدید، مجلس سابق همچنان به کار خود ادامه خواهد داد.

1- نظریه مورخ 1360/4/28 شورای نگهبان

وزارت کشور

در مورد صلاحیت نامزدهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی چون در ضمن آنها افرادی را مثل آقایان احسان طبری و نورالدین کیانوری که مشهور به داشتن عقاید مارکسیستی و ضد اسلامی می باشند اعلام کرده اند لازم به تذکر است که این موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بدین شرح اعلام نظر شد:

« آنچه از قانون اساسی مخصوصاً اصل 67 در مورد سوگند به خداوند متعال و پاسداری از حریم اسلام و مفهوم اصل 64 استفاده می شود، فقط کسانی صلاحیت نمایندگی مجلس شورای اسلامی را دارند که یا مسلمان و متعهد به مبانی اسلام و یا از اقلیت های مذکور در اصل 64 باشند. بنابراین دستوردهید اسامی این گونه افراد را از لیست نامزدها حذف و به اطلاع عموم برسانند.»

اصل نودو نهم (اصلاحی 1368/5/6) - شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان

رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و مراجعه به آرا عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد. (1) (2)

1 - استعلام شماره 3/33 مورخ 1370/2/22 رئیس هیأت مرکزی نظارت شورای نگهبان بر انتخابات :

شورای محترم نگهبان

نظر به اینکه امر انتخابات از امور مهمه کشور است و امت اسلامی با رشد انقلابی در تمام دوره های اخذ رأی به نحو چشمگیر در انتخابات شرکت نموده اند و من بعد نیز باید به نحوی عمل شود که حضور آزادانه مردم هم چنان محفوظ بماند و این امر مستلزم نظارت شورای نگهبان است تا در تمام جهات رعایت بیطرفی کامل معمول گردد و در این خصوص در کیفیت اجرا و نظارت گاهی شائبه تداخل مطرح می گردد بنا به مراتب استدعا دارد نظر تفسیری آن شورای محترم را در مورد مدلول اصل نودو نه قانون اساسی اعلام فرمایند.

نظریه شماره 1234 مورخ 1370/3/1 شورای نگهبان

هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات

عطف به نامه شماره 3/33 مورخ 1370/2/22 :

موضوع در جلسه 1370/3/1 مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد :

« نظارت مذکور در اصل 99 قانون اساسی استصوابی است و شامل تمام مراحل اجرایی انتخابات از جمله تأیید و رد صلاحیت کاندیداها می شود. »

2 - از نامه شماره 75/21/1459 مورخ 1375/12/2 شورای نگهبان

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

...

« نظارت بر کلیه انتخابات همانند بررسی مصوبات مجلس و تطبیق آنها با موازین اسلام و قانون اساسی و تفسیر قانون اساسی، به نص قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است و هیچ یک از این وظایف را حتی پاره ای از موارد نمی توان به عهده مقام یا دستگاه دیگری گذاشت، چنانکه مسؤولیت های مقامات و نهادهای دیگر مانند رهبری، ریاست جمهوری، قوه قضائیه، قوه مقننه، دیوان محاسبات، دیوان عدالت اداری و امثال آنها را نیز نمی توان از تشکیلات دیگری خواست وگرنه اصل 57 نقض و تداخل قوا صورت خواهد گرفت. به همین دلیل بسیاری از مصوبات مجلس را که در برخی از موارد رسیدگی به تظلمات و شکایات را به عهده جای دیگری نهاده بود شورا بر خلاف اصل 159 قانون اساسی شناخته و رد کرد. اصل 99 و تعدادی از اصول دیگر هم مانند اصل 159 است.

سازمان بازرسی کل کشور طبق اصل 174 براساس حق نظارت قوه قضائیه بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در خصوص دستگاه های اداری به وجود آمده و مربوط به حوزه کار قوه قضائیه می باشد و به هیچ وجه به امر انتخابات و مسؤولیت شورای نگهبان ارتباط ندارد، ضمناً اصل 113 نیز مربوط به جایی است که اصلی از اصول قانون اساسی یا به کلی اجراء نشده باشد یا متوقف شده باشد در اینجا وظیفه ریاست جمهور است که از مقامات مسؤول بخواهد آن اصل را اعمال کنند و آن هم به مسائلی از قبیل انتخابات مربوط نمی باشد.»

*1- این نامه در فصل پنجم مجموعه نظریات شورای نگهبان، چاپ دوم، ویرایش اول، تیرماه 1389، با عنوان « تذکرات قانونی و ارشادی» درج شده است.

اصل یکصد و چهل و یکم (اصلاحی 1368/5/6) - رییس جمهور، معاونان رییس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیات مدیره انواع مختلف شرکتهای خصوصی، جز شرکتهای تعاونی ادارات و موسسات برای آنان ممنوع است. سمتهای آموزشی در دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.

بسمه تعالی

قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ با اصلاحات بعدی

فصل اول - کلیات

ماده ۱ - انتخابات مجلس شورای اسلامی بر طبق مقررات این قانون انجام می گیرد و دولت موظف است در برگزاری انتخابات ترتیبی اتخاذ نماید که پیش از پایان دوره قبل ، انتخابات را برگزار نماید به طوری که کشور در هیچ زمان بدون مجلس نباشد .

تبصره ۵ - مقصود از کلمه " مجلس " در این قانون ، مجلس شورای اسلامی میباشد .

ماده ۲ - عده نمایندگان مجلس شورای اسلامی دویست و نود نفر می باشد و افزایش تعداد آن براساس اصل شصت و چهارم (64) قانون اساسی خواهد بود .

تبصره ۵ - از تعداد کل نمایندگان پنج نفر به ترتیب ذیل مربوط به اقلیتهای دینی می باشد :

زرتشتیان و کلیمیان هر کدام یک نماینده ، مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده .

ماده ۳ - نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی به عهده شورای نگهبان می باشد . این نظارت استصوابی و عام و در تمام مراحل در کلیه امور مربوط به انتخابات جاری است .

ماده ۴ - (اصلاحی 1386/1/26) انتخابات میاندوره ای مجلس شورای اسلامی در حوزه های فاقد نماینده همزمان با یکی از انتخابات مذکور در اصل ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی

ایران انجام خواهد شد . چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهارپنجم مجموع نمایندگان گردد و بیشتر از یک سال به پایان دوره نمایندگی باقی باشد و یا در مدت باقیمانده هیچیک از انتخابات مذکور برگزار نگردد ، انتخابات میان دوره ای انجام خواهد شد .

ماده 5 - سرپرستان وزارت کشور ، استانداری ، فرمانداری و بخشداری در اجرای این قانون به جای وزیر کشور ، استاندار ، فرماندار و بخشدار خواهند بود .

ماده 6 - سنوات نمایندگی مستخدمین رسمی دولت اعم از لشکری و کشوری و سازمانها و شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت ، نهادهای عمومی و شهرداریها پس از انتخاب شدن و صدور اعتبار نامه با اعطای گروه و افزایش سنواتی مربوطه جزو سنوات خدمتی آنان محسوب خواهد شد و در دوران نمایندگی فقط حقوق نمایندگی را دریافت خواهند کرد .

تبصره - سالهای دوره نمایندگی مجلس جزء سنوات خدمت آن تعداد از نمایندگانی هم که در طول دوره نمایندگی و یا پس از آن به استخدام دستگاههای دولتی و وابسته به دولت در می آیند محسوب می گردد .

فصل دوم - کیفیت انتخابات

ماده 7 - انتخابات به صورت مستقیم و عمومی و با رأی مخفی خواهد بود .

ماده 8 - (اصلاحی 1378/10/13) انتخاب نماینده در مرحله اول منوط به کسب اکثریت حداقل یک چهارم کل آرا و در مرحله دوم و همچنین انتخابات میان دوره ای با کسب اکثریت نسبی به هر میزان است .

تبصره 1 - در صورتی که آرای دو یا چند نفر از نامزدها مساوی باشد ، ملاک انتخاب یک یا چند نفر از آنان ، قرعه می باشد که در جلسه مشترک هیأت های اجرائی و نظارت مرکز حوزه انتخابیه انجام خواهد گرفت . نامزدهای مذکور و یا نمایندگان آنان می توانند در مراسم قرعه کشی حضور داشته باشند .

تبصره 2 - (اصلاحی 1379/8/25) چنانچه انتخابات یک یا چند حوزه انتخابیه متوقف یا باطل گردد و یا اعتبارنامه منتخبین مورد تأیید مجلس واقع نشود ، وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان حداکثر ظرف مدت هفت ماه انتخابات مجدد را همزمان در حوزه های انتخابیه مذکور برگزار نماید . مهلت هفت ماه ، از تاریخ تعیین وضعیت آخرین حوزه در بین حوزه های انتخابیه مورد نظر محاسبه می شود .

تبصره 3 - (اصلاحی 1379/8/25) چنانچه به علت فوت ، استعفا و یا هر علت دیگر حوزه انتخابیه ای یک یا چند نماینده خود را از دست بدهد ، وزارت کشور مکلف است ظرف مدت هفت

ماه پس از تاریخ اعلام آن توسط مجلس شورای اسلامی با هماهنگی شورای نگهبان انتخابات را در حوزه مربوطه برگزار نماید .

تبصره 4 - (الحاقی 1383/12/26 و اصلاحی 1386/1/26) پس از تأیید صحت انتخابات توسط شورای نگهبان ، وزارت کشور موظف است اعتبارنامه کلیه منتخبین را صادر و به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید . پذیرش انصراف هر یک از منتخبین پس از تأیید صحت انتخابات و قبل از تصویب اعتبارنامه نیز می بایست به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد .

تبصره 5 - منتخبین حوزه های انتخابیه که اعتبارنامه آنان به علت عدم صلاحیت شخص در مجلس شورای اسلامی رد می شود نمی توانند در انتخابات همان دوره مجلس شورای اسلامی شرکت نمایند .

تبصره 6 - (الحاقی 1379/8/25) به موجب قانون اصلاحی 1386/1/26 حذف شده است.

ماده 9 - (اصلاحی 1378/10/13) چنانچه در مرحله اول برای یک یا چند نفر از داوطلبان اکثریت حداقل یک چهارم آرا حاصل نگردد ، انتخابات دو مرحله ای خواهد شد ، بدین معنی که از بین نامزدهایی که اکثریت حداقل یک چهارم آرا را در مرحله اول به دست نیاورده اند ، فقط به تعداد دو برابر نمایندگان مورد نیاز از بین کسانی که بیشترین آرا را در مرحله اول داشته اند ، در انتخابات مرحله دوم شرکت می کنند و در صورتی که تعداد نامزدهای باقی مانده ، کمتر از دو برابر باشد ، تمام آنان در مرحله دوم انتخابات شرکت خواهند نمود .

تبصره 1 - اگر تعداد نامزدهای باقی مانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد ، انتخابات مرحله دوم انجام نخواهد شد و نامزدی که حداقل یک چهارم مجموع آرا را کسب کرده باشد به مجلس راه می یابد .

تبصره 2 - هیچ یک از داوطلبان نمایندگی نمی توانند در بیش از یک حوزه انتخابیه خود را نامزد نمایند ، در غیر اینصورت نامزدی آنها کلاً باطل و از شرکت در انتخابات آن دوره مجلس محروم می گردند .

تبصره 3 - وزارت کشور با هماهنگی شورای نگهبان زمان انجام مرحله دوم انتخابات را ظرف یک ماه پس از اعلام نتیجه مرحله اول و تأیید صحت انتخابات توسط شورای نگهبان ، تعیین و اعلام خواهد نمود .

تبصره 4 - کلیه رأی دهندگان مرحله دوم منحصراً در حوزه انتخابیه ای که در مرحله اول انتخابات رأی داده اند شرکت خواهند نمود و کسانی که در مرحله اول در هیچ یک از حوزه های انتخاباتی رأی نداده باشند در مرحله دوم انتخابات می توانند شرکت نمایند .

تبصره 5 - در انتخابات میان دوره ای حوزه های انتخابیه هر دوره مجلس ، کسانی حق رأی دارند که در انتخابات قبلی آن دوره در همان حوزه رأی داده باشند و یا در هیچ یک از حوزه های انتخابیه شرکت نکرده و رأی نداده باشند .

تبصره 6 - (الحاقی 1383/2/7) انتخابات مرحله دوم حوزه انتخابیه تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر در هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی همزمان با انتخابات نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری انجام خواهد پذیرفت.

تبصره 7 - (الحاقی 1386/1/26) وزارت کشور موظف است ظرف شش ماه از زمان تصویب این قانون نسبت به نوین سازی شیوه های اخذ رأی و شمارش آراء به منظور دقت ، سلامت و نظارت بهتر در اخذ ، شمارش و اعلام نتایج و همینطور استاندارد سازی صندوقهای اخذ رأی در حدود اعتبارات مصوب و پس از تأیید شورای نگهبان اقدام نماید .

ماده 10 - در هر مرحله انتخاباتی هر شخص واجد شرایط فقط می تواند یکبار با ارائه شناسنامه رأی دهد .

تبصره 1 - اخذ رأی در زندانها و پادگانها و بیمارستانها نیز فقط با ارائه شناسنامه می باشد .

تبصره 2 - (اصلاحی 1379/8/25) شناسنامه رأی دهنده ممهور می گردد .

تبصره 3 - (اصلاحی 1379/8/25) اخذ رأی در کلیه حوزه های انتخابیه کشور در یک روز انجام می شود و مدت آن حداقل ده ساعت است ، در صورت ضرورت قابل تمدید می باشد .

تبصره 4 - تشخیص ضرورت و مدت تمدید اخذ رأی در یک حوزه یا سراسر کشور به عهده وزیر کشور است .

تبصره 5 - اخذ رأی باید در یکی از روزهای تعطیل رسمی باشد .

ماده 11 - کلیه وزارتخانه ها ، سازمانها و ادارات و نهادهای قانونی و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداریها و مؤسسات عمومی موظف اند حسب درخواست وزارت کشور ، استانداران ، فرمانداران ، بخشداران ، کارکنان و سایر امکانات خود را تا خاتمه انتخابات در اختیار آنان قرار دهند . بدیهی است مدت همکاری کارکنان مذکور جزء ایام مأموریت نامبردگان محسوب خواهد شد .

تبصره 1 - در جهت اعمال نظارت بر انتخابات ، کلیه نهادها و ارگانهای فوق الذکر موظف اند حسب درخواست شورای نگهبان و هیأت‌های منصوب از جانب آن ، کارکنان خود را در اختیار آنان قرار دهند و همچنین وزارت کشور ، استانداران ، فرمانداران و بخشداران موظف اند امکانات لازم را در اختیار آنان قرار دهند .

تبصره 2 - حق مأموریت کارکنان مذکور از محل اعتبارات سازمان متبوع آنان تأمین و پرداخت می گردد .

ماده 12 - انتخابات اقلیتهای دینی زرتشتی ، کلیمی ، آشوری ، کلدانی و ارامنه شمال به مرکزیت حوزه انتخابیه فرمانداری تهران و ارامنه جنوب به مرکزیت حوزه انتخابیه فرمانداری اصفهان توسط فرمانداران و بخشدارانی که اقلیتهای مزبور در آن جا سکونت دارند انجام خواهد شد .

ماده 13 - در صورتی که همزمان با برگزاری انتخابات مجلس ، انتخابات دیگری نیز برگزار گردد ، به دستور وزارت کشور ، یک شعبه ثبت نام و اخذ رأی با اعضای واحد و با صندوقهای مجزا برای هر دو انتخابات در نظر گرفته خواهد شد .

ماده 14 - سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مکلف است علاوه بر تبیین جایگاه مجلس و وظایف نمایندگان برنامه های آموزش انتخاباتی را که وزارت کشور یا هیأت مرکزی نظارت منتخب شورای نگهبان ضروری تشخیص می دهند و همچنین کلیه اعلامیه ها و اطلاعیه های مربوط به انتخابات را از شبکه سراسری یا محلی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش نماید .

ماده 15 - انتخابات مجلس در حوزه های انتخابیه ای که دچار حوادثی از قبیل سیل ، زلزله ، جنگ و غیره شوند ، با تشخیص و پیشنهاد وزارت کشور و موافقت شورای نگهبان در شهرهای محل استقرار مهاجرین و در صورت امکان در حوزه های مذکور نیز برگزار خواهد گردید و مراتب به اطلاع عموم خواهد رسید .

تبصره - شعب ثبت نام و اخذ رأی مخصوص حوزه های انتخابیه مناطق مذکور ، در شهرستانهایی دائر می شود که حداقل دو هزار و پانصد مهاجر ناشی از وضعیت مزبور از آن حوزه انتخابیه ، در محدوده شهرستان مهاجر بوده و اسکان یافته باشند و امکان بازگشت به حوزه انتخابیه خود را نداشته باشند .

ماده 16 - مأموران انتظامی در حدود قانون موظف به ایجاد نظم و جلوگیری از هرگونه بی نظمی در جریان انتخابات و حفاظت صندوقها بوده و حق دخالت در امور اجرائی و نظارت را ندارند .

تبصره - در صورت نیاز نیروی انتظامی به نیروهای کمکی با تصویب مراجع ذی صلاح قانونی ، نیروهای نظامی با نیروی انتظامی همکاری می نمایند .

ماده 17 - محاکم صالحه قضایی موظف اند به تخلفات و جرائم انتخابات به صورت فوق العاده و خارج از نوبت رسیدگی نمایند .

ماده 18 و تبصره آن - به موجب قانون اصلاحی 1386/1/26 حذف شده است.

ماده 19 - (اصلاحی 1386/12/1) در موارد ذیل با تأیید هیأت نظارت حوزه انتخابیه مربوطه ، برگهای رأی باطل و مراتب در صورت جلسه قید و آراء مذکور ضمیمه صورتجلسه خواهد شد:

الف - در موارد ذیل برگه های رأی باطل و جزء آراء مأخوذه محسوب می گردد.

1 - آراء ناخوانا باشد .

2 - آرای که کلاً حاوی اسامی غیر از نامزدهای تأیید شده باشد .

3 - آرای که سفید به صندوق ریخته شده باشد .

ب - در موارد ذیل برگه های رأی باطل و جزء آراء مأخوذه محسوب نمی گردد.

1 - صندوق فاقد لاک و مهر انتخاباتی باشد.

2 - آراء زاید بر تعداد تعرفه باشد.

3 - آرای کسانی که به سن قانونی رأی نرسیده باشند .

4 - آرای که با شناسنامه افراد فوت شده یا غیر ایرانی داده شده باشد .

5 - آرای که با تقلب و تزویر (در تعرفه ها ، آراء ، صورت جلسات ، شمارش) به دست

آمده باشد .

6 - آرای که با شناسنامه غیر یا جعلی اخذ شده باشد .

7 - آرای تکراری .

8 - آرای که با شناسنامه کسانی که حضور ندارند اخذ شده باشد .

9 - آرای که فاقد مهر انتخاباتی باشد .

10 - آرای که از طریق تهدید به دست آمده باشد .

11 - آرای که روی ورقه ای غیر از برگ رأی نوشته شده باشد .

12 - آرای که از طریق خرید و فروش به دست آمده باشد.

تبصره 1 - (اصلاحی 1386/12/1) کل آراء مندرج در صورت جلسه ای که صندوق اخذ رأی آن فاقد اوراق رأی یا برگهای تعرفه باشد ، باطل و جزء آراء مأخوذه محسوب نخواهد شد .

تبصره 2 - (اصلاحی 1386/12/1) آرای زائد مذکور در جزء (2) بند «ب» به قید قرعه از کل برگهای رأی کسر می شود .

تبصره 3 - (الحاقی 1386/12/1) آراء باطل مأخوذه در حد نصاب انتخاب نماینده موضوع ماده (8) این قانون محاسبه نمی گردد.

ماده 20 - در صورتی که در برگ رأی علاوه بر اسامی نامزدهای تأیید شده ، اسامی دیگری نوشته شده باشد ، برگ رأی باطل نبوده و فقط اسامی اضافی خوانده نمی شود .

تبصره 1 - در صورتی که نام یک داوطلب در برگه رأی مکرر نوشته شده باشد فقط یک رأی برای او محسوب می شود .

تبصره 2 - چنانچه آرای ریخته شده به صندوق به علت تشابه اسمی نامزدهای انتخاباتی به هیچ وجه قابل تشخیص و تفکیک نباشد به نسبت آرای نامزدهای دارای تشابه اسمی در آن صندوق میان آنان تقسیم می شود و در مورد رأی یا آرای باقی مانده غیر قابل تقسیم ، به حکم قرعه عمل خواهد شد .

تبصره 2 مکرر - (الحاقی 1378/10/13) به منظور تسهیل امر نظارت و حفظ آرای واقعی مردم و جلوگیری از تضییع حقوق داوطلبان نمایندگی ، چنانچه نامزدی در حوزه انتخابیه به تشخیص هیأت اجرائی یا نظارت برای عامه مردم ناشناخته و گمنام باشد ولی نام خانوادگی و یا نام و نام خانوادگی او مشابه نام خانوادگی یا نام و نام خانوادگی یکی از داوطلبان

سرشناس و معروف آن حوزه باشد ، باید مشخصه ای مانند شماره (کد) ، شغل ، محل سکونت ، نام پدر و غیره برای او تعیین و در آگهی انتشار اسامی نامزدهای انتخاباتی درج گردد . آرای فاقد آن مشخصه برای او منظور نخواهد شد .

فرد مذکور می تواند در تبلیغات انتخاباتی خود مشخصه تعیین شده را قید نماید و چنانچه در ایام تبلیغات انتخاباتی اعلام انصراف نماید ، داوطلب همانام او می تواند قبل از روز انتخابات از طریق روزنامه و یا صدور اطلاعیه ادامه داوطلبی خود را برای رفع ابهام اعلام نماید .
تبصره 3 = در مواردی که دو انتخابات به طور همزمان انجام گیرد آرای که اشتبهاً به صندوق دیگر ریخته شود با حضور ناظرین شورای نگهبان قبل از هر اقدامی به صندوق مربوطه انتقال داده شده و سپس وظیفه قانونی انجام می گیرد .

ماده 21 = در صورتی که اسامی نوشته شده بیش از تعداد لازم باشد ، اسامی اضافی از آخر ، خوانده نمی شود .

ماده 22 = قبل از شروع رأی گیری باید در حضور نمایندگان هیأت نظارت بر حوزه انتخابیه مربوط ، صندوقهای خالی ، بسته و مهور به مهر هیأت نظارت حوزه انتخابیه گردد و در صورت جلسه ای که قبل از آغاز زمان انتخابات در محل اخذ رأی تنظیم می گردد ، نمایندگان هیأت نظارت بر حوزه انتخابیه مربوط ، تعداد صندوقها و خالی بودن آنها را گواهی نمایند و در صورتی که در جریان رأی گیری ، نیاز باشد که صندوقی را اضافه نمایند ، باید به همین ترتیب عمل نموده و صورت جلسه گردد .

ماده 23 - وزارت کشور موظف است در طول برگزاری انتخابات با توجه به وظایفی که به عهده دارد ، مطالب مربوط به انتخابات را به اطلاع مردم برساند .

ماده 24 - فرمانداران و بخشداران مراکز حوزه های انتخابیه موظف اند بلافاصله پس از خاتمه رأی گیری و شمارش آرا نتایج حاصله را با هیأت های نظارت حوزه انتخابیه خود تطبیق داده و طی صورت جلسه ای به وزارت کشور و شورای نگهبان ارسال و سپس از رسانه های گروهی اعلام نمایند .

ماده 25 - وزارت کشور مأمور اجرای قانون انتخابات مجلس بوده و مسئول حسن جریان انتخابات است . بدین منظور می تواند مأمورینی جهت بازرسی و کنترل جریان انتخابات به حوزه های انتخابیه و شعب ثبت نام و اخذ رأی اعزام دارد .

تبصره - هیچ سازمان یا دستگاهی جز وزارت کشور و شورای نگهبان تحت عنوان اجرای قانون انتخابات یا نظارت ، مجاز نیست در امر انتخابات دخالت کند و یا مأموران و بازرسانی اعزام نماید .

ماده 26 - پس از پایان انتخابات ، بلافاصله صورت جلسه نتیجه انتخابات با امضای هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه و هیأت نظارت بر انتخابات حوزه مربوطه در پنج نسخه تهیه می شود که یک نسخه نزد هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه می ماند و بقیه برای هیأت نظارت بر انتخابات مزبور و وزارت کشور (دو نسخه) و هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات ارسال می شود .

فصل سوم - شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان

ماده 27 - انتخاب کنندگان باید دارای شرایط ذیل باشند :

- 1 - تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران .
- 2 - (اصلاحی 1385/10/12) هجده سال تمام .
- 3 - عاقل بودن .

ماده 28 - انتخاب شوندگان هنگام ثبت نام باید دارای شرایط زیر باشند :⁽¹⁾

- 1 - اعتقاد و التزام عملی به اسلام و نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران .
- 2 - تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران.⁽²⁾

1 - ماده 10 **قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب** 1363/6/29 : انجام امور زیر در مورد مشمولین وظیفه عمومی مستلزم رایه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان از اداره وظیفه عمومی می باشد و فتوکی مدرک رایه شده از جمله منضمات ضروری پرونده متشکله می باشد.
الف - ...

ج - کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمن های قانونی.

2 - **از قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب** 1370/8/14 :

ماده 982- اشخاصی که تحصیل تابعیت ایرانی نموده یا بنمایند از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است بهره مند می شود لیکن نمی توانند به مقامات ذیل نایل گردند :

1. ریاست جمهوری و معاونین او .
2. عضویت در شورای نگهبان و ریاست قوه قضاییه .
3. وزارت و کفالت وزارت و استانداری و فرمانداری .
4. عضویت در مجلس شورای اسلامی .
5. عضویت شوراها، استان و شهرستان و شهر .
6. استخدام در وزارت امور خارجه و نیز احراز هرگونه پست و یا مأموریت سیاسی .
7. قضاوت .
8. عالی ترین رده فرماندهی در ارتش و سپاه و نیروی انتظامی .
9. تصدی پست های مهم اطلاعاتی و امنیتی .

- 3 - ابراز وفاداری به قانون اساسی و اصل مترقی ولایت مطلقه فقیه .
- 4 - (اصلاحی 1385/10/13) داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا معادل آن.⁽¹⁾
- 5 - نداشتن سوء شهرت در حوزه انتخابیه .
- 6 - سلامت جسمی در حد برخورداری از نعمت بینائی ، شنوایی و گویایی .
- 7 - حداقل سن سی سال تمام و حداکثر هفتاد و پنج سال تمام .
- تبصره 1** - داوطلبان نمایندگی اقلیتهای دینی مصرح در قانون اساسی از التزام عملی به اسلام ، مذکور در بند (1) مستثنی بوده و باید در دین خود ثابت العقیده باشند .
- تبصره 2** - به موجب قانون مصوب 1390/1/28 حذف شد.
- تبصره 3** - (الحاقی 1386/1/26) هر دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی معادل یک مقطع تحصیلی فقط برای شرکت در انتخابات محسوب می شود .
- ماده 29** - اشخاص زیر به واسطه مقام و شغل خود از داوطلب شدن محرومند :⁽²⁾

1- **قانون تفسیر ماده (28) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378 و اصلاحات بعدی مصوب 1390/5/9 :**

موضوع استفسار به :

آیا مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و کارشناسی و معادل آنها شامل آن دسته از مدارکی می باشد که توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و حوزه علمیه قم و دیگر مراجع قانونی ذی صلاح صادر شده است؟ (آنچه در ثبت نام داوطلبین دوره هشتم اعمال شد.)

نظر مجلس :

مدرک معادل در هر مقطع تحصیلی مدرکی است که واجد ارزش استخدامی باشد.

2- **از قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب 1373/11/11 :**

ماده واحده - با توجه به اصل 141 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هر شخص می تواند تنها یک شغل دولتی را عهده دار شود.

تبصره 4 - تصدی هر نوع شغل دولتی دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت و یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی ، وکالت دادگستری، مشاوره حقوقی و ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیأت مدیره انواع شرکت های خصوصی جز شرکت های تعاونی ادارات و مؤسسات برای کارکنان دولت ممنوع است.

الف - (اصلاحی 1379/8/25 و 1386/1/26) اشخاص زیر از داوطلب شدن در حوزه های

انتخابیه سراسر کشور محرومند مگر اینکه حداقل شش ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفاء

نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند :

- 1 - رئیس جمهور و معاونین و مشاورین وی .
- 2 - دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام و معاونین وی .
- 3 - مشاورین معاونین رئیس جمهور .
- 4 - رؤسای دفاتر سران سه قوه .
- 5 - وزرا و سرپرستان وزارتخانه ها .
- 6 - معاونین و مشاورین وزرا .
- 7 - مدیران کل و سرپرستان ادارات کل وزارتخانه ها و مدیران کل حوزه وزارتی و رؤسای دفاتر وزرا .
- 8 - اعضای شورای نگهبان و هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات .
- 9 - رئیس قوه قضائیه و معاونین و مشاورین وی .
- 10 - رئیس دیوان عالی کشور و معاونین و مشاورین وی .
- 11 - دادستان کل کشور و معاونین و مشاورین وی .
- 12 - رئیس دیوان عدالت اداری و معاونین و مشاورین وی .
- 13 - رئیس سازمان بازرسی کل کشور و معاونین و مشاورین وی .

- 14 - رؤسا و سرپرستان سازمانها و ادارات کل و ادارات عقیدتی سیاسی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و جانشینان و معاونین آنان در سراسر کشور .
- 15 - رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و معاونین وی .
- 16 - رئیس جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و معاونین وی .
- 17 - استانداران .
- 18 - معاونین و مشاورین استانداران .
- 19 - فرمانداران .
- 20 - بخشداران .
- 21 - شهرداران و رؤسای مناطق شهرداری .
- 22 - رؤسا و سرپرستان سازمانهای دولتی .
- 23 - رئیس دانشگاه آزاد اسلامی .
- 24 - اعضای هیأت مدیره و مدیران عامل بانکها .
- 25 - اعضای هیأت مدیره و مدیران عامل شرکتهای دولتی و وابسته به دولت که حیطه وظایف و اختیارات آنها به کل کشور تسری دارد .
- 26 - رئیس کل بانک مرکزی ایران و معاونین و مشاورین وی .
- 27 - رؤسا و سرپرستان بنیادهای (مستضعفان ، شهید ، 15 خرداد ، مسکن) ، کمیته امداد امام خمینی (ره) ، نهضت سواد آموزی ، سازمان تبلیغات اسلامی ، دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم

و رئیس سازمان تعزیرات حکومتی و رؤسای اتاقهای بازرگانی و صنایع و معادن و تعاون ،
معاونین و مشاورین آنان .

28 - شاغلین در نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات .

ب - (اصلاحی 1379/8/25 و 1386/1/26) اشخاص زیر از داوطلب شدن در حوزه های
انتخابیه قلمرو مأموریت خود محرومند مگر اینکه شش ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا
نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند :

1 - ائمه جمعه دائمی .

2 - (اصلاحی 1386/1/26) قضات شاغل در امر قضاء و رؤسای دادگستری شهرستانها و
استانها .

3 - مدیران کل و سرپرستان دفاتر و ادارات کل استانها و معاونین آنان .

4 - مدیران کل و سرپرستان دفاتر و ادارات کل استانداریها و معاونین آنان .

5 - رؤسا و سرپرستان ادارات و سازمانهای دولتی و وابسته به دولت و معاونین آنان در
استان و شهرستان .

6 - رؤسا و سرپرستان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیر دولتی و رؤسا
و سرپرستان واحدها و شعب آنها .

7 - اعضای هیأت مدیره و مدیران عامل شرکتهای دولتی و وابسته به دولت در
استان و شهرستان .

8 - سرپرستان مناطق و رؤسای شعب بانکها در استان و شهرستان .

9 - سرپرستان دفاتر سازمان تبلیغات اسلامی در مرکز استان و شهرستان .

10 - مدیران مراکز صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران .

11 - (الحاقی 1386/1/26) اعضاء شوراهای اسلامی شهر و روستا .⁽¹⁾

ج - اعضاء هیأت‌های اجرائی و ناظرین شورای نگهبان در حوزه انتخابیه تحت مسئولیت خود .

تبصره 1 - کلیه مقامات دارای عناوین هم‌مطراز با عناوین مذکور در بند های (الف) و (ب) مشمول

این ماده می باشند . تشخیص هم‌مطرازی با سازمان امور اداری و استخدامی کشور⁽²⁾ می باشد .

تبصره 2 - در مورد کسانی که طبق قوانین استخدامی و یا تعهد خدمت ، استعفای آنان منوط به

پذیرش آن از سوی مسئولین مربوطه باشد ، قبول استعفا شرط است . همچنین استعفای پرسنل

نیروهای مسلح منوط به قبول فرماندهی کل قوا می باشد .

تبصره 3 - (اصلاحی 1379/8/25 و 1386/1/26) به هنگام ثبت نام ، ارائه گواهی رسمی

مبنی بر قبول استعفا و عدم اشتغال در پست و مقام و مشاغل یاد شده در بندهای (الف) و (ب)

این ماده شش ماه قبل از ثبت نام الزامی است.

1 - بند ب ماده 11 قانون اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و

انتخاب شهرداران مصوب 1375 با اصلاحات بعدی آن مصوب 1386/8/27 :

تبصره 3 ماده 14 مکرر - نامزد شدن اعضاء شوراهای اسلامی روستا و شهر در انتخابات مجلس شورای

اسلامی منوط به پذیرش استعفای آنها از سوی شورا قبل از پایان مهلت قانونی می باشد.

2 - به موجب مصوبه مورخ 1378/12/11 شورای اداری، سازمان امور اداری و استخدامی کشور با سازمان

برنامه و بودجه ادغام و نام آن به معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور.

تبصره 4 - (الحاقی 1386/1/26) جایگزین فرد مستعفی باید از سوی مرجع ذی صلاح بالاتر حداکثر به مدت یک ماه به طور رسمی معرفی شود و فرد مستعفی در آن حوزه مسئولیتی نداشته باشد .

تبصره 5 - (الحاقی 1386/1/26) هر یک از مسئولین استانی و شهرستانی نظیر رئیس ستاد اقامه نماز و رئیس ستاد امر به معروف و نهی از منکر مشمول حکم فوق می گردند .

تبصره 6 - وزارت کشور موظف است حداقل هفت ماه قبل از ثبت نام از داوطلبان ، مراتب را از طریق رسانه های گروهی به آگاهی عموم برساند .

ماده 30 - اشخاص زیر از داوطلب شدن نمایندگی مجلس محرومند : (1) (2)

1 - از قانون اصلاح دو ماده و الحاق یک ماده و یک تبصره به قانون مجازات اسلامی مصوب 1377/2/27 :
ماده 62 مکرر - محکومیت قطعی کیفری در جرایم عمدی به شرح ذیل ، محکوم علیه را از حقوق اجتماعی محروم می نماید و پس از انقضای مدت تعیین شده و اجرای حکم رفع اثر می گردد :
1. محکومان به قطع عضو در جرایم مشمول حد ، پنج سال پس از اجرای حکم .
2. محکومان به شلاق در جرایم مشمول حد، یک سال پس از اجرای حکم .
3. محکومان به حبس تعزیری بیش از سه سال، دوسال پس از اجرای حکم .
تبصره 1- حقوق اجتماعی عبارت است از حقوقی که قانون گذار برای اتباع کشور جمهوری اسلامی ایران و سایر افراد مقیم در قلمرو حاکمیت آن منظور نموده و سلب آن به موجب قانون یا حکم دادگاه صالح می باشد از قبیل :

الف - حق انتخاب شدن در مجالس شورای اسلامی و خبرگان و عضویت در شورای نگهبان و انتخاب شدن به ریاست جمهوری.

ب - ...

2 - الف - **استعلام شماره 60/3524 مورخ 1360/6/26 مرکز اسناد انقلاب اسلامی :**

شورای محترم نگهبان قانون اساسی خواهشمند است نظر خود را در باب درخواست سوابق نمایندگان مجلس شورای اسلامی که از سوی مسؤولان و ارگان های مختلف دولتی انجام می پذیرد با توجه به اعطای مصونیت سیاسی و اهمیت رعایت مسائل حفاظتی به این مرکز اعلام فرمایید.

نظر به شورای نگهبان :

« در صورتی که از سوی مسؤولین قانونی تشخیص صلاحیت داوطلبان نمایندگی در حدود موانع مذکور در ماده 10 قانون انتخابات* پرسشی شود مرکز اسناد می تواند در خصوص نفی یا اثبات هریک از موانع مذکور بدون شرح و تفصیل پاسخ دهد.»

* یادآور می شود ماده 10 فوق الذکر منسوخه و در حال حاضر ماده 30 قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/9/7 جایگزین آن می باشد.

- 1 - کسانی که در جهت تحکیم مبانی رژیم سابق نقش مؤثر داشته اند .
- 2 - ملاکین بزرگ که زمینهای موات را به نام خود ثبت داده اند .
- 3 - وابستگان تشکیلاتی و هواداران احزاب ، سازمانها و گروههایی که غیر قانونی بودن آنها از طرف مقامات صالحه اعلام شده است .
- 4 - کسانی که به جرم اقدام علیه جمهوری اسلامی ایران محکوم شده اند .
- 5 - محکومین به ارتداد به حکم محاکم صالحه قضائی .
- 6 - مشهورین به فساد و متجاهرین به فسق .
- 7 - محکومین به حدود شرعی مگر آنکه توبه آنان ثابت شده باشد .
- 8 - قاچاقچیان مواد مخدر و معتادین به این مواد .
- 9 - مجبورین و کسانی که به حکم دادگاه مشمول اصل چهل و نهم (49) قانونی اساسی باشند.⁽¹⁾

► **ب - استعلام شماره 60/3525 مورخ 1360/6/26 مرکز اسناد انقلاب اسلامی :**

شورای محترم نگهبان قانون اساسی
خواهشمند است نظر خود را پیرامون درخواست سوابق داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی که از سوی دست اندرکاران وزارت کشور صورت می پذیرد، با توجه به اهمیت و مسؤولیت شرعی حفظ سوابق طبقه بندی شده، اعلام فرمایند.
نظریه شورای نگهبان :
« به طور کلی اطلاع دادن از سوابق مربوط به تعرض به حیثیت اشخاص طبق اصل 22 قانون اساسی در غیر مواردی که قانون تجویز می نماید جایز نیست . »

1 - **اصل (49) ق 1 :** دولت موظف است ثروت های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس ، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه کاری ها و معاملات دولتی، فروش زمین های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیر مشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود.

10 - وابستگان به رژیم سابق از قبیل اعضای انجمنهای شهر و شهرستان و وابستگان به تشکیلات فراماسونری و هیأت رئیسه کانونهای حزب رستاخیز و حزب ایران نوین و اعضای فعال آنها ، نمایندگان مجلسین سنا ، شورای ملی سابق و مأموران ساواک .

11 - محکومین به خیانت و کلاهبرداری ، اختلاس و ارتشاء و غصب اموال دیگران و محکومین به سوء استفاده مالی به حکم محاکم صالحه قضائی .

فصل چهارم - هیأت اجرائی

ماده 31 - بلافاصله پس از صدور دستور شروع انتخابات از طرف وزارت کشور ، فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه دستور تشکیل هیأتهای اجرائی حوزه های فرعی را به فرماندار یا بخشدار حوزه های فرعی ، صادر نموده و خود موظف است ظرف شش روز در مرکز حوزه انتخابیه ، هیأت اجرائی انتخابات را با حضور هیأت نظارت شورای نگهبان به ریاست خود و عضویت رئیس ثبت احوال مرکز حوزه انتخابیه و نه نفر معتمدین موضوع ماده (32) تشکیل دهد .

تبصره - در شهرستان و بخشهایی که شورای اسلامی شهرستان یا بخش تشکیل شده است ، یک نفر از اعضای شورا و به انتخاب شورا ، یکی از نه نفر معتمدین مذکور خواهد بود .

ماده 32 - فرماندار یا بخشدار مرکز هر حوزه انتخابیه ، جهت انتخاب معتمدین اصلی و علی البدل هیأت اجرائی موضوع ماده (31) ، سی نفر از معتمدین بومی ساکن در محل و یا ساکنینی که حداقل دارای پنج سال سابقه سکونت در حوزه انتخابیه هستند را از بین کلیه اقشار

واجد شرایط در این قانون انتخاب و به منظور تأیید صلاحیت به هیأت نظارت مربوط معرفی می نماید .

هیأت نظارت مزبور حداکثر ظرف مدت سه روز نسبت به تأیید صلاحیت آنان اظهار نظر کتبی خود را به فرماندار یا بخشدار ارسال می دارد .

فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه بلافاصله از سی نفر معتمدین محلی تأیید شده از سوی هیأت نظارت ، کتباً دعوت به عمل آورده و مدعوین حداکثر ظرف دو روز از تاریخ دعوت تشکیل جلسه می دهند و پس از حضور حداقل دو سوم مدعوین (بیست نفر) در حضور هیأت نظارت از بین خود نه نفر را به عنوان معتمدین اصلی و پنج نفر را به عنوان معتمدین علی البدل هیأت اجرائی با رأی مخفی و اکثریت نسبی آراء انتخاب می نمایند .

تبصره 1 - چنانچه هیأت نظارت ، معتمدین پیشنهادی فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه را تأیید ننمود ، فرماندار یا بخشدار مربوطه موظف است به تعداد دو برابر ، افراد واجد شرایط دیگری را به هیأت نظارت پیشنهاد نماید . هیأت نظارت موظف است حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت نظر خود را کتباً اعلام نمایند . اگر برای بار دوم معتمدین پیشنهادی ، مورد تأیید هیأت نظارت مربوطه قرار نگیرند در صورتی که حداقل بیست نفر مورد تأیید باشند اعضای اصلی و علی البدل را از میان خود انتخاب خواهند کرد و در صورت عدم توافق فرماندار ، بخشدار و هیأت نظارت شهرستان ، هیأت نظارت استان با هماهنگی استاندار ظرف بیست و چهار ساعت ، باقیمانده از سی نفر معتمد را انتخاب خواهند کرد .

تبصره 2 - معتمدین این ماده باید دارای ایمان و التزام عملی به اسلام (به جز حوزه های اقلیت دینی) و قانون اساسی و حسن شهرت و سواد خواندن و نوشتن بوده و از عوامل مؤثر در تحکیم رژیم سابق و وابسته به گروههای غیر قانونی نباشند .

تبصره 3 - تعداد اعضای هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه و حوزه های فرعی و کیفیت و مهلت تشکیل آنها یکسان است .

تبصره 4 - فرمانداران و بخشداران حوزه انتخابیه موظفند از معرفی کسانی که در هیأتهای اجرائی و شعب اخذ رأی انتخابات قبل ، مرتکب تخلف شده باشند برای عضویت در لیست معتمدین و عضویت شعب اخذ رأی خودداری نمایند .

ماده 33 - هیچ یک از اعضای هیأت اجرائی و ناظرین شورای نگهبان و اعضای شعب ثبت نام و اخذ رأی نباید در حوزه انتخابیه با داوطلبان انتخابات به ترتیب ذیل خویشاوندی نسبی یا سببی داشته باشند .

الف - خویشاوندی نسبی : پدر - مادر - فرزند - برادر و خواهر .

ب - خویشاوندی سببی : همسر و پدر - مادر - برادر و خواهر او .

ماده 34 - اعضای هیأت اجرائی پس از پذیرفتن عضویت ، ملزم به شرکت در جلسات و امضای صورت جلسات و اعتبار نامه منتخبین و انجام سایر وظایف قانونی می باشند .

تبصره 1 - در صورت عدم شرکت فرماندار یا بخشدار حوزه انتخابیه و یا رئیس ثبت احوال در جلسات ، هیأت اجرائی موظف است مراتب را طی صورتجلسه ای به مقام اجرائی مافوق اعلام داشته کسب تکلیف نماید .

تبصره 2 = در صورت غیبت فرماندار یا بخشدار و یا رئیس ثبت احوال حوزه انتخابیه و یا بروز هر نوع اختلاف در هیأت اجرائی که منجر به توقف انتخابات شود ، هیأت نظارت موظف است مراتب را به فوریت به هیأت نظارت مافوق گزارش دهد .

تبصره 3 = هیأت اجرائی موظف است در صورت جلسات و گزارش کار خود موارد غیبت اعضاء را با ذکر علت غیبت به وزارت کشور اعلام دارد .

ماده 35 = هرگاه در جریان انتخابات یک یا چند نفر از معتمدین هیأت اجرائی دو جلسه متوالی یا چهار جلسه متناوب از حضور در جلسات هیأت اجرائی خودداری نمایند یا از سمت خود استعفا دهند و یا هیأت اجرائی را از اکثریت ساقط کنند ، به جای آنان به ترتیب تعداد رأی از معتمدین علی البدل وسیله فرماندار یا بخشدار دعوت به عمل خواهد آمد . در صورتی که با دعوت از اعضای علی البدل باز هم اکثریت حاصل نگردد ، از باقی مانده از معتمدین (تا سی نفر) تأمین خواهند نمود .

ماده 36 = هیأت‌های اجرائی فرعی بلافاصله پس از انتخاب معتمدین تشکیل جلسه داده و تعداد و محل استقرار شعب ثبت نام و اخذ رأی را تعیین نموده و به وسیله رئیس هیأت به فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه جهت طرح در هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه اعلام می دارند .

ماده 37 = جلسات هیأت‌های اجرائی اصلی و فرعی با حضور دو سوم کلیه اعضاء رسمیت یافته و اخذ تصمیم با اکثریت مطلق حاضرین خواهد بود .

تبصره = رأی ممتنع در حکم رأی مخالف خواهد بود .

ماده 38 - هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه پس از تعیین محل‌های استقرار شعب ثبت نام و اخذ رأی در مرکز حوزه انتخابیه و بررسی و تأیید و تصویب مصوبات هیأت‌های اجرائی فرعی در مورد تعداد و محل شعب ثبت نام و اخذ رأی نه روز قبل از روز اخذ رأی مبادرت به انتشار آگهی انتخابات حاوی تاریخ برگزاری انتخابات ، ساعات اخذ رأی ، شرایط انتخاب کنندگان ، جرائم و تخلفات و مقررات جزائی و محل شعب ثبت نام و اخذ رأی در سراسر حوزه انتخابیه می نمایند .

تبصره - در صورت بروز بعضی از مشکلات با موافقت وزارت کشور ، مهلت نه روز تا هفت روز تقلیل می یابد .

ماده 39 - فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه موظف است سه نسخه از آگهی های منتشره در سطح حوزه انتخابیه را به وزارت کشور ارسال دارد . یک نسخه از این آگهی ها به وسیله وزارت کشور به هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات منتخب شورای نگهبان فرستاده می شود .

ماده 40 - هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه و حوزه های فرعی پس از انتشار آگهی انتخابات برای هر شعبه ثبت نام و اخذ رأی پنج نفر (و در شعب پرتراکم به تشخیص هیأت اجرائی هفت نفر) از معتمدین محل که دارای سواد خواندن و نوشتن باشند ، انتخاب و به فرماندار یا بخشدار جهت صدور حکم معرفی می نمایند .

تبصره 1 - اعضای شعب ثبت نام و اخذ رأی از بین خود یک نفر رئیس ، یک نفر نایب رئیس و بقیه اعضا را به عنوان منشی انتخاب می نمایند و بایستی ترتیبی اتخاذ نمایند که یک روز قبل از روز اخذ رأی ، محل شعبه آماده برای اخذ رأی باشد .

تبصره 2 - محل شعب ثبت نام و اخذ رأی مندرج در آگهی انتخابات غیر قابل تغییر است مگر اینکه دائر نمودن شعبه و یا ادامه کار آن در محل اعلام شده قبلی ، به علت حوادث غیر مترقبه یا هر علت دیگری مقذور نباشد ، که در این صورت مراتب تغییر شعبه ثبت نام و اخذ رأی توسط هیأت اجرائی و ناظران شورای نگهبان با ذکر علت ، صورت جلسه شده و شعبه ثبت نام و اخذ رأی جدید در کوتاهترین فاصله نسبت به شعبه سابق به نحوی دایر خواهد شد که خللی در مراجعه رأی دهندگان و تشخیص محل شعبه ایجاد نشود و تبدیل شعبه باید به اطلاع مردم محل برسد .

تبصره 3 - تشکیل شعب ثبت نام و اخذ رأی در موزه ها ممنوع می باشد .

ماده 41 - فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه موظف است مستقیماً یا با تفویض اختیار به فرماندار یا بخشدار حوزه های فرعی برای هر یک از شعب ثبت نام و اخذ رأی یک نفر نماینده تعیین نماید .

ماده 42 - هیأت های اجرائی انتخابات مسئول صحت جریان انتخابات در حوزه انتخابیه خود می باشند .

تبصره - در مواردی که وزارت کشور برای حسن انجام انتخابات در برگزاری مرحله دوم ضروری بداند ، با اطلاع و تأیید هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات دستور تجدید انتخاب معتمدین هیأت اجرائی حوزه انتخابیه را صادر خواهد نمود .

ماده 43 - کلیه امور انتخابات بخش مرکزی را هیأت اجرائی حوزه انتخابیه شهرستان انجام می دهد .

ماده 44 - هیأت اجرائی فرعی با تصویب هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه می تواند برای مناطق صعب العبور و کوهستانی و مسافتهای دور و نقاطی که تأسیس شعب ثابت اخذ رأی مقدور نیست ، شعب اخذ رأی سیار تشکیل دهد . هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه نیز می تواند در صورتی که لازم بداند ، نسبت به تأسیس شعب اخذ رأی سیار در مرکز حوزه انتخابیه و بخش مرکزی اقدام نماید و در هر دو مورد باید به اطلاع هیأت نظارت برسد و همچنین نماینده ای از هیأت نظارت در معیت صندوق سیار بوده و مسیر گردش صندوق را در صورت جلسه قید و تأیید نماید .

فصل پنجم - اعلام داوطلبی و رسیدگی به صلاحیت داوطلبان

ماده 45 - داوطلبان نمایندگی مجلس باید ظرف هفت روز از تاریخ انتشار دستور شروع انتخابات به وسیله وزارت کشور با مراجعه به فرمانداری یا بخشداری مرکز حوزه انتخابیه پرسشنامه مخصوص اعلام داوطلبی را دریافت و تکمیل و تسلیم نمایند .

مراتب قبلاً به وسیله وزارت کشور از طریق رسانه های گروهی به آگاهی عموم خواهد رسید و فرمانداران و بخشداران مکلفند مراتب را به وسایل مقتضی به اطلاع کلیه اهالی حوزه انتخابیه برسانند .

تبصره 1 - داوطلبان نمایندگی مجلس که واجد شرایط بوده و در خارج از کشور بسر می برند ، باید ضمن مراجعه به سفارتخانه یا کنسولگری یا نمایندگی سیاسی مربوط پرسشنامه داوطلبی خود را در حضور مقامات ذی صلاح سفارت یا کنسولگری یا نمایندگی سیاسی تنظیم کرده و سفارتخانه نیز مفاد مندرج در پرسشنامه و مشخصات کامل داوطلب را به وسیله تلکس یا سریعترین وسیله مخابراتی و از طریق وزارت امور خارجه به وزارت کشور اعلام می نماید تا در مهلت قانونی نسبت به بررسی صلاحیت وی در هیأت اجرائی حوزه انتخابیه اقدام قانونی به عمل آید .

تبصره 2 - داوطلبان نمایندگی می توانند فرم داوطلبی را از وزارت کشور دریافت و پس از تکمیل به وزارت کشور ارجاع نمایند . وزارت کشور موظف است در اسرع وقت مراتب را به فرمانداری یا بخشداری حوزه انتخابیه مربوطه اعلام نماید .

تبصره 3 - تصویری از فرم داوطلبی و تصویر شناسنامه و دو قطعه عکس کلیه داوطلبان ظرف حداکثر سه روز پس از خاتمه ثبت نام توسط وزارت کشور به هیأت مرکزی نظارت ارسال می گردد .

ماده 46 - هریک از داوطلبان نمایندگی مجلس شخصاً و به صورت کتبی می توانند انصراف خود را به فرمانداری یا بخشداری مرکز حوزه انتخابیه و یا وزارت کشور اعلام نمایند و مراتب

انصراف توسط وزارت کشور فوراً به اطلاع هیأت مرکزی نظارت می رسد ، عدول از انصراف پذیرفته نمی شود .

ماده 47 - فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه موظف است روزانه مشخصات کامل داوطلبان حوزه انتخابیه خود را براساس مفاد مندرج در پرسشنامه با سریعترین وسیله به وزارت کشور اعلام نماید .

وزارت کشور نیز موظف است تصویری از مشخصات کامل داوطلبان را روزانه به هیأت مرکزی نظارت اعلام نماید .

ماده 48 - وزارت کشور و شورای نگهبان پس از وصول مشخصات داوطلبان ، روزانه لیست کامل آنان را تهیه و به منظور بررسی سوابق آنان در رابطه با صلاحیتهای مذکور در این قانون به وزارت اطلاعات ، دادستانی کل ، سازمان ثبت احوال کشور و اداره تشخیص هویت و پلیس بین الملل در مرکز ارسال می دارد . مراکز مزبور موظفند ظرف پنج روز نتیجه بررسی را با دلیل و سند به وزارت کشور و شورای نگهبان اعلام نمایند .

تبصره - وزارت کشور می تواند در صورت لزوم از داوطلب نمایندگی مجلس انگشت نگاری به عمل آورد .

ماده 49 - وزارت کشور موظف است پس از وصول نتایج بررسی از مراجع مذکور در ماده (48) مراتب را به فرمانداران و بخشداران مراکز حوزه های انتخابیه به نحو مقتضی اعلام نماید و فرمانداران و بخشداران مراکز حوزه های انتخابیه موظفند عیناً مدارک و نتایج بررسی را در جلسه مشترک هیأت اجرائی و هیأت نظارت مرکز حوزه انتخابیه مربوطه مطرح نمایند .

ماده 50 = هیأت‌های اجرائی مراکز حوزه های انتخابیه موظفند حداکثر ظرف ده روز پس از پایان مهلت ثبت نام با توجه به نتایج بدست آمده از بررسیهای لازم در محل و با استفاده از نتایج اعلام شده توسط وزارت کشور صلاحیت داوطلبان در رابطه با صلاحیتهای مذکور در این قانون را مورد رسیدگی قرار داده و نتیجه را کلاً به هیأت‌های نظارت اعلام نمایند .

تبصره = رد صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی باید مستند به قانون و براساس مدارک و اسناد معتبر باشد .

ماده 51 = فرمانداران و بخشداران مراکز حوزه های انتخابیه مکلفند نظریه رد هیأت اجرائی انتخابات را با ذکر استناد قانونی ظرف یک روز به داوطلبان ابلاغ نموده و با سریعترین وسیله به ضمیمه اسناد و مدارک به اطلاع هیأت نظارت استان برسانند .

تبصره = کسانی که صلاحیت آنان مورد تأیید قرار نگرفته حق دارند ظرف چهار روز از تاریخ ابلاغ به داوطلب ، شکایت خود را مستنداً به هیأت نظارت استان اعلام نمایند .

ماده 52 = گزارشها و شکایات واصله ظرف مدت هفت روز پس از پایان مهلت دریافت شکایت در جلسه هیأت نظارت استان رسیدگی و نتیجه صورت جلسه می شود . چنانچه نظر هیأت اجرائی مبنی بر رد صلاحیت داوطلب ، مورد تأیید هیأت نظارت استان نیز باشد ، هیأت نظارت مذکور موظف است در این خصوص ، نظر هیأت مرکزی نظارت را نیز کسب نماید . هیأت نظارت استان در مورد صلاحیت سایر داوطلبان نیز نظر خود را به هیأت مرکزی نظارت اعلام می نماید .

تبصره 1 - هیأت نظارت استان پس از کسب نظر هیأت مرکزی نظارت ، موظف است مراتب تأیید یا رد صلاحیت کلیه داوطلبان را با استناد قانونی طی صورت جلسه ای به فرماندار یا بخشدار مربوط اعلام نماید .

تبصره 2 - فرماندار یا بخشدار موظف است نظر هیأت مرکزی نظارت ، مبنی بر تأیید یا رد صلاحیت داوطلبان را که از هیأت نظارت استان دریافت نموده است ، به نامبردگان ابلاغ نماید تا در صورت اعتراض به رد صلاحیت خود ، کتباً به شورای نگهبان شکایت نمایند .

تبصره 3 - در صورتی که نظر هیأت مرکزی نظارت مبنی بر رد صلاحیت داوطلبانی باشد که صلاحیت آنان مورد تأیید هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه قرار گرفته است ، داوطلبان می توانند اعتراض خود را به شورای نگهبان تسلیم نمایند . شورای نگهبان بیست روز پس از اظهار نظر هیأت مرکزی نظارت نظر قطعی و نهایی خود را درخصوص تأیید یا رد صلاحیت داوطلبان به وزارت کشور اعلام خواهد نمود .

ماده 53 - در صورتی که معتمدین هیأت اجرائی در بررسی صلاحیت داوطلبان و سایر وظایف خود مقررات قانونی انتخابات را رعایت ننمایند ، فرماندار یا بخشدار موظف است با اطلاع و تأیید هیأت نظارت مرکز حوزه انتخابیه و با اطلاع وزارت کشور نسبت به تعویض هر یک از معتمدین هیأت اجرائی یا به طور کلی تشکیل مجدد هیأت اجرائی اقدام نماید ، تعویض بعضی اعضاء و یا تغییر کل هیأت اجرائی حسب مورد طبق مواد (32) و (35) این قانون انجام خواهد شد .

ماده 54 - در مواردی که طبق گزارشها و شکایات و اعتراضات واصله برای شورای نگهبان معلوم گردد که اعضای هیأت‌های نظارت از قوانین و مقررات تخلف نموده اند، شورای نگهبان موظف است حسب مورد و متناسب با تخلفات انجام شده برخورد قانونی نماید.

ماده 55 - هر یک از نامزدها به تنهایی یا چند نامزد مشترکاً می توانند به طریق زیر برای شعب

اخذ رأی یک نفر نماینده به هیأت نظارت حوزه انتخابیه معرفی نمایند :

الف - حوزه های دارای یک نماینده به ازای هر صندوق یک نماینده .

ب - حوزه های دارای دو نماینده به ازای هر دو صندوق یک نماینده .

ج - حوزه های دارای سه نماینده به ازای هر سه صندوق یک نماینده .

د - حوزه های دارای چهار نماینده به ازای هر چهار صندوق یک نماینده .

ه - حوزه های دارای پنج نماینده به ازای هر پنج صندوق یک نماینده .

و - حوزه های دارای شش نماینده به ازای هر شش صندوق یک نماینده .

همچنین متناسب با تعداد نمایندگان هر حوزه انتخابیه به همان تعداد از صندوقها یک

نماینده . این نمایندگان می توانند در محل شعب اخذ رأی حضور داشته باشند . چنانچه تخلفی

در شعب اخذ رأی صورت گیرد بدون دخالت ، مراتب را به هیأت‌های اجرائی و نظارت بخش یا

مراکز شهرستان کتباً اعلام خواهند نمود .

حضور نمایندگان هر یک از کاندیداها تا پایان اخذ رأی و شمارش آرا و تنظیم

صورت جلسه بلامانع است . ممانعت از حضور نمایندگان کاندیداها در شعب اخذ رأی ممنوع

بوده و جرم محسوب می گردد و متخلف به مجازات مقرر در ماده (83) قانون محکوم خواهد شد .

تبصره ۵ - حضور دیگر افراد به جز مسئولین (مسئولین و اعضای صندوقهای اخذ رأی، ناظرین شورای نگهبان، نمایندگان و بازرسان وزارت کشور، نمایندگان نامزدها) در شعب اخذ رأی تحت هر عنوان که باشد ممنوع است و جرم محسوب می گردد. مأمورین انتظامی و مسئولین در صندوقهای اخذ رأی موظفند از حضور افراد غیر مسئول جلوگیری به عمل آورند. متخلفین به مجازات مقرر در ماده (75) محکوم خواهند شد.

فصل ششم - تبلیغات

ماده 56 - فعالیت تبلیغات انتخاباتی نامزدهای نمایندگی هشت روز قبل از روز اخذ رأی (مرحله اول و دوم) آغاز و تا بیست و چهار ساعت قبل از اخذ رأی ادامه خواهد داشت. (1)

ماده 57 - استفاده از هر گونه پلاکارد، پوستر، دیوار نویسی و کاروانهای تبلیغاتی و استفاده از بلندگوهای سیار در خارج از محیط سخنرانی و امثال آن باستثنای عکس برای تراکت و زندگی نامه و جزوه و همچنین سخنرانی و پرسش و پاسخ از طرف نامزدهای انتخاباتی و طرفداران آنان ممنوع می باشد.

متخلفین از این ماده به سه تا سی روز زندان محکوم می گردند. (2)

1- نظر به تکرار موضوعات ماده (56) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی سابق در قانون اصلاحی به شرح فوق، «تفسیر قانونی در خصوص ماده (56) اصلاحی قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» مصوب 1370/11/29 ذیلاً درج می شود:

موضوع استفسار: با توجه به این که فعالیت تبلیغاتی موضوع ماده (56) اصلاحی قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مقید به هشت (8) روز می باشد چنانچه داوطلب نمایندگی قبل از مدت تعیین شده اقدام به فعالیت تبلیغاتی نماید آیا مجازاتهای مقرر در مورد متخلف قابل اعمال می باشد یا خیر؟
نظر مجلس:

ماده واحده - ممنوعیت تبلیغات از زمان ثبت نام تا زمان اعلام اسامی کاندیداهای تأیید شده توسط هیأت اجرایی است و شامل قبل و بعد از زمان مذکور نخواهد بود. مشروط به آن که تحت عنوان کاندیداتوری نباشد.

2- **الف - قانون تفسیر بند (2) قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/10/13**

مصوب 1378/10/29

موضوع استفسار:

ماده واحده - منظور از تراکت و زندگی نامه و جزوه در ماده (57) قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/10/13 چیست؟

نظر مجلس:

مقصود از تراکت هر نوع مطلب و عکس مجاز تبلیغاتی است که در قطع حداکثر 15×20 سانتیمتر از کاغذ یا مقوا چاپ و منتشر می گردد. زندگی نامه و جزوه نیز هر نوع مطلب و عکس مجاز تبلیغاتی است که به صورت دفتر یا کتاب منتشر شده و اندازه صفحات آن نباید از 15×20 سانتیمتر تجاوز نماید.

تبصره 1 - اعلام نظر شخصیتها در تأیید نامزدها به شرطی مجاز است که بدون ذکر عنوان و

مسئولیت آنها باشد و مدرک کتبی مربوط به امضای آنان تسلیم هیأت اجرائی انتخابات

شده باشد .

► **ب -** نظر به اینکه « قانون تفسیر قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی » مصوب 1370/12/14 در ارتباط با ماده ای از قانون انتخابات سابق تصویب شده که موضوعات آن ماده ضمن ماده (57) به شرح فوق تکرار شده است ، ذیلاً به درج تفسیر قانونی مزبور مبادرت می شود:
قانون تفسیر الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1370/5/6 - مصوب 1370/12/14:

موضوع استفسار :

1. اقداماتی که گروه ها، مجامع و تشکیلات جمعی نظیر جامعه روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران یا روزنامه ها و مجلات هفتگی و ویژه نامه ها با چاپ عکس یا بدون عکس، به عنوان تبلیغ یا توصیف کاندیداها انجام دهند مشمول ممنوعیت ماده واحده خواهد بود یا خیر؟
2. مقصود از عکس در دو فرم چیست؟ آیا اگر درصدر و ذیل هر عکس مطالب تبلیغاتی با نام ها و عناوین متنوع در ایام تبلیغات پخش گردد خلاف ماده واحده است یا خیر؟
3. تعریف دقیقی از پلاکارد و تراکت ارایه نشده ، در این خصوص ملاک تشخیص و تعریف کدام مرجع است آیا سیلک در محدوده معنای پلاکارد و تراکت است؟
4. مسئولیت تخلف از مفاد ماده واحده مذکور متوجه نامزد انتخاباتی است؟ و اگر مسئولیت متوجه وی باشد در ایام انتخابات می توان نسبت به بازداشت نامزد مزبور اقدام کرد؟ و اگر به همین منوال یک یا دو و تعدادی از کاندیداها بازداشت شدند آیا انتخابات متوقف می شود یا خیر؟
5. آیین نامه اجرایی قانون توسط چه مرجعی تهیه و به تصویب باید برسد؟

نظر مجلس :

ماده واحده - قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مصوب 1370/5/6 مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل تفسیر می گردد:

1. مجامع و گروه های هر حوزه انتخابیه می توانند حمایت خود را از کاندیدای مورد نظر کتباً به نامزد مورد نظر اعلام و نامزد مزبور می تواند حمایت اقشار و گروههای مختلف را در ذیل دو نوع پوستر مجاز و یا زندگی نامه منتشر نماید.
2. مقصود از دو فرم همان دو نوع پوستر کاغذی می باشد و نوشتن مطالب تبلیغاتی در صدر یا ذیل آن ها بلاشکال است و مشمول ممنوعیت ماده واحده فوق نمی گردد.
3. مقصود از پلاکارد و تراکت عبارت از هرگونه تبلیغات پارچه ای، کاغذی، مقوایی و فلزی است و سیلک نیز از جمله مصادیق « و امثال اینها » می باشد و لیکن نصب هر نوع تابلو که مشخص کننده محل ستاد انتخاباتی می باشد بلاشکال است.
4. مسئولیت تخلف متوجه فرد یا افراد یا گروهها و تشکیلاتی که اقدام به تبلیغات ممنوعه نموده اند می باشد و در هر صورت تبصره ذیل ماده (28) قانون انتخابات به قوت خود باقی است و کاندیدا را نمی شود در طول برگزاری انتخابات احضار یا بازداشت نمود.
5. آیین نامه اجرایی توسط وزیر کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره 2 - (اصلاحی 1386/12/1) نصب و الصاق عکس و پوستر ممنوع می باشد و چاپ عکس صرفاً محدود به زندگینامه، جزوه، بروشور و کارت حداکثر در قطع 10×15 مجاز می باشد. نصب بنر و پارچه در محل ستادهای اصلی نامزدها به تفکیک برادران و خواهران مجاز می باشد. تخلف از مفاد این تبصره توسط چاپخانه مستوجب مجازات مندرج در این ماده می باشد.

ماده 58 - (اصلاحی 1378/10/1) هیچ کس حق ندارد آگهی تبلیغاتی نامزدهای انتخاباتی را که در محلهای مجاز الصاق گردیده در زمان قانونی تبلیغات پاره و یا معدوم یا مخدوش نماید و عمل مرتکب جرم محسوب می شود .

ماده 59 - انجام هر گونه فعالیت تبلیغاتی از تاریخ اعلام رسمی اسامی نامزدها برای نامزدهای نمایندگی مجلس از صدا و سیما و میز خطابه نماز جمعه و یا هر وسیله دیگری که جنبه رسمی و دولتی دارد و فعالیت کارمندان در ساعات اداری و همچنین استفاده از وسایل و سایر امکانات وزارتخانه ها و ادارات ، شرکتهای دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و شهرداریها و شرکتهای و سازمانهای وابسته به آنها و نهادها و مؤسساتی که از بودجه عمومی (به هر مقدار) استفاده می کنند و همچنین در اختیار گذاشتن وسایل و امکانات مزبور ممنوع بوده و مرتکب مجرم شناخته می شود .⁽¹⁾

1- نظر به این که مفاد « قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی » مصوب 1370/12/21 در قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/9/7 پیش بینی نشده و به علت عدم مغایرت به قوت خود باقی به نظر می رسد ذیلاً درج می شود :

قانون الحاق ماده واحده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی - مصوب 1370/12/21 :

ماده واحده - ممنوع بودن تبلیغات توسط صدا و سیما و جراید شامل پخش مستقیم مذاکرات مجلس شورای اسلامی و درج آن در جراید نمی شود.

تبصره - این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.

تبصره 1 - مؤسسات و نهادهایی که دارایی آنان از اموال عمومی است ، همانند بنیاد مستضعفان مشمول این ماده می باشند .

تبصره 2 - نشریات و مطبوعات متعلق به سازمانها ، وزارتخانه ها ، ادارات ، نهادها و مؤسسات یاد شده در متن این ماده ، حق تبلیغ برای نامزدهای انتخاباتی را ولو به صورت درج آگهی ندارند .

ماده 60 - اعضای هیأت‌های اجرائی و نظارت انتخابات حق تبلیغ له یا علیه هیچ یک از داوطلبان انتخاباتی را نخواهند داشت .

ماده 61 - (اصلاحی 1386/1/26) هرگونه الصاق و نصب اعلامیه ، عکس ، پوستر و بنر و پارچه های تبلیغاتی به طور کلی ممنوع است و مأمورین انتظامی در صورت مشاهده چنین مواردی باید نسبت به امحاء آنها اقدام نموده و متخلفین را جلب و به مقامات قضایی تحویل نمایند . استنکاف از این وظیفه جرم محسوب می شود .

ماده 62 - هرگونه آگهی و آثار تبلیغاتی باید قبل از شروع اخذ رأی از محل شعبه ثبت نام و اخذ رأی توسط اعضای شعب امحا گردد .

ماده 63 - (اصلاحی 1378/10/13) ستادهای تبلیغات انتخاباتی تنها در مراکز بخشها ، شهرها و شهرستانها دایر می گردد در شهرهای بزرگ در هر منطقه شهرداری یک محل به عنوان ستاد انتخاباتی می تواند دایر گردد . در مواردی که یک منطقه ، چند عنوان از عناوین فوق الذکر را داشته باشد در حکم یک عنوان می باشد .

تبصره 1 - ستاد تبلیغات انتخابات ، مرکزی است که فعالیتهای تبلیغاتی نامزدها ، مندرج در مواد فصل ششم این قانون در آن ساماندهی و انجام پذیرد .

تبصره 2 - تشکیل ستاد تبلیغات انتخاباتی بدون اعلام نشانی محل ستاد و نام مسئول آن به فرمانداری یا بخشداری ممنوع است .

ماده 64 - مطبوعات و نشریات حق ندارند آگهی یا مطالبی علیه نامزدهای انتخاباتی درج کنند و یا برخلاف واقع مطلبی بنویسند که دال بر انصراف گروه یا اشخاصی از نامزدهای معین باشد و در هر صورت نامزدها حق دارند پاسخ خود را ظرف هجده ساعت پس از انتشار نشریه مزبور بدهند و آن نشریه مکلف به چاپ فوری آن طبق قانون مطبوعات می باشد . در صورتی که آن نشریه منتشر نشود مسئول آن باید با هزینه خود پاسخ نامزد را به نشریه مشابه دیگری ارسال دارد و آن نشریه مکلف به درج آن در اولین چاپ خود خواهد بود . انتشار این گونه مطالب در غیر مطبوعات نیز ممنوع است و نامزد معترض حق دارد نظر خود را منتشر نماید .

ماده 65 - داوطلبان نمایندگی و طرفداران آنان به هیچ وجه مجاز به تبلیغ علیه داوطلبان دیگر نبوده و تنها می توانند شایستگی های خود یا داوطلب مورد نظرشان را مطرح نمایند و هرگونه هتک حرمت و حیثیت نامزدهای انتخاباتی برای عموم ممنوع بوده و متخلفین طبق مقررات مجازات خواهند شد .

فصل هفتم - جرائم و تخلفات

ماده 66 - علاوه بر جرائم مندرج در این قانون ارتکاب امور ذیل جرم محسوب می شود :

- 1 - خرید و فروش رأی .
- 2 - رأی گرفتن با شناسنامه کسی که حضور ندارد .
- 3 - تهدید یا تطمیع در امر انتخابات .
- 4 - رأی دادن با شناسنامه جعلی .
- 5 - رأی دادن با شناسنامه دیگری .
- 6 - رأی دادن بیش از یکبار .
- 7 - توصیه به نوشتن اسم کاندیدای معین در ورقه رأی توسط افراد متفرقه در محل اخذ رأی .
- 8 - اخلال در امر انتخابات .
- 9 - کم و زیاد کردن آرا یا تعرفه ها .
- 10 - تقلب در رأی گیری و شمارش آرا .
- 11 - تقلب و تزویر در اوراق تعرفه یا برگ رأی یا صورت جلسات .
- 12 - توصیه به نوشتن اسم کاندیدای معین در ورقه رأی از طرف اعضای شعبه اخذ رأی و ناظرین و بازرسان .
- 13 - تغییر و تبدیل یا جعل و یا ربودن و یا معدوم نمودن اوراق و اسناد تبلیغاتی از قبیل تعرفه و برگ رأی و صورت جلسات و تلکس و تلفنگرامها و تلگرافها .

- 14 - بازکردن و یا شکستن قفل محل نگهداری و لاک و مهر صندوقهای رأی بدون مجوز قانونی .
- 15 - جابجایی ، دخل و تصرف و یا معدوم نمودن اسناد انتخاباتی بدون مجوز قانونی .
- 16 - ایجاد رعب و وحشت برای رأی دهندگان یا اعضای شعب ثبت نام و اخذ رأی با اسلحه یا بدون اسلحه در امر انتخابات .
- 17 - دخالت در امر انتخابات با سمت مجعول و یا به هر نحو غیر قانونی .
- 18 - انجام یا عدم انجام هرگونه عملی که باعث مخدوش شدن رأی مردم از ناحیه اعضای شعبه اخذ رأی باشد از قبیل خودداری کردن از مهور نمودن برگ تعرفه یا شناسنامه یا انتقال صندوق اخذ رأی به غیر از محل آگهی شده .
- تبصره -** چنانچه وقوع جرائم مندرج در این ماده موجب گردد که جریان انتخابات در یک یا چند شعبه ثبت نام و اخذ رأی از مسیر قانونی خود خارج شود و در نتیجه کلی انتخابات مؤثر باشد مراتب به وسیله وزارت کشور به منظور طرح در شورای نگهبان به هیأت مرکزی نظارت اعلام می گردد .
- ماده 67 -** تشکیلات قضائی هر حوزه انتخابیه به منظور پیشگیری از وقوع جرم ، ضمن هماهنگی با ناظرین شورای نگهبان و هیأت اجرائی اقدامات لازم را در محدوده مقررات معمول میدارد .
- تبصره -** از موقع ثبت نام تا پایان انتخابات احضار و بازداشت نامزدهای نمایندگان مجلس شورای اسلامی در رابطه با اتهامات قبل از نامزدی و یا تخلفات انتخاباتی ممنوع است مگر در

مواردی که به نظر رئیس قوه قضائیه عدم بازداشت آنان موجب تضییع حق گردد و یا اخذ تأمین و تضمین لازم ممکن نباشد .

فصل هشتم - شکایات و نحوه رسیدگی

ماده 68 - هیأت‌های اجرائی مراکز حوزه های انتخابیه موظفند از تاریخ تشکیل هیأت اجرائی تا دو روز پس از اعلام نتیجه اخذ رأی انتخابات ، شکایات واصله را بپذیرند و حداکثر ظرف هفت روز از تاریخ دریافت شکایات در جلسه مشترک هیأت‌های اجرائی و نظارت حوزه انتخابیه به آنها رسیدگی نمایند .

تبصره 1 - کسانی که از نحوه برگزاری انتخابات شکایت داشته باشند ، می توانند ظرف هفت روز از تاریخ اخذ رأی شکایت مستند خود را به دبیرخانه شورای نگهبان نیز تسلیم دارند .

تبصره 2 - شکایاتی قابل رسیدگی خواهند بود که مشخصات شاکی یا شاکیان شامل نام ، نام خانوادگی ، نام پدر ، شغل ، نشانی کامل ، شماره تلفن (در صورت داشتن تلفن) و اصل امضای شاکی را داشته باشد .

تبصره 3 - در صورتی که شاکی بدون دلیل و مدرک کسی را متهم نماید و عمل شاکی عنوان افترا داشته باشد قابل تعقیب و پیگیری است .

تبصره 4 - طرح و بررسی شکایات در مورد افراد مجرمانه بوده و افشای آن ممنوع است .

ماده 69 - شکایاتی که در جریان انتخابات به هیأت اجرائی تسلیم می شود مانع ادامه کار انتخابات نمی باشد .

ماده 70 - هیأت اجرائی پس از بررسی شکایات و گزارشها چنانچه تشخیص دهد که امور انتخابات در یک یا چند شعبه از جریان عادی خارج شده و صحیح انجام نگرفته است ، با تأیید هیأت نظارت ، انتخابات یک یا چند شعبه مزبور را در صورتی که در سرنوشت انتخابات مؤثر نباشد ، باطل اعلام می نماید .

تبصره - چنانچه ابطال همه و یا قسمتی از آرای یک یا چند صندوق اخذ رأی در تغییر سرنوشت انتخابات مؤثر باشد ، تصمیم با شورای نگهبان است .

ماده 71 - کلیه شکایات مربوط به انتخابات ، قبل از ارسال پرونده انتخاباتی به مجلس توسط وزارت کشور به هیأت مرکزی نظارت ارسال و پس از آن ، پرونده عیناً به مجلس فرستاده خواهد شد .

تبصره - شورای نگهبان موظف است کلیه شکایات مربوط به انتخابات را پس از صدور اعتبار نامه ها به مجلس ارسال دارد .

ماده 72 - در صورتی که رسیدگی به شکایات هر یک از حوزه های انتخابیه منجر به توقف یا ابطال انتخابات گردد ، اعلام آن از رسانه های گروهی از اختیارات شورای نگهبان است .

تبصره - توقف یا ابطال انتخابات در هر حوزه انتخابیه باید مستند به قانون و همراه با اسناد و مدارک معتبر و با رأی اکثریت مطلق اعضای شورای نگهبان باشد .

ماده 73 - صدور اعتبارنامه منتخبین موکول به عدم ابطال انتخابات از طرف شورای نگهبان می باشد و شورای نگهبان در اسرع وقت نظر خود را درباره انتخابات اعلام می نماید و وزارت کشور موظف است بلافاصله دستور صدور اعتبارنامه را بدهد .

ماده 74 - اعتبارنامه منتخبین به دستور وزارت کشور و با مهر و امضای اعضای هیأت اجرائی و هیأت نظارت در پنج نسخه (یک نسخه برای شورای نگهبان) ظرف مدت چهل و هشت ساعت تنظیم و صادر می گردد .

تبصره - در صورتی که هریک از اعضای هیأتهای اجرائی و نظارت پس از اعلام نظر شورای نگهبان از امضای اعتبارنامه خودداری کنند ، متخلف از قانون محسوب و تا ده سال از عضویت در هیأتهای اجرائی و نظارت محروم خواهند شد و اعتبارنامه با امضای وزیر کشور و رئیس هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات کشور معتبر خواهد بود .

فصل نهم - مجازات

ماده 75 - مجازات مرتکبین جرائم و تخلفات مقرر در بندهای (1)، (2)، (3)، (4)، (5)، (6)، (7) و (8) ماده (66) تا سه ماه حبس یا یک میلیون (1/000/000) تا پنج میلیون (5/000/000) ریال جزای نقدی و هشت سال محرومیت از عضویت در هیأت‌های اجرائی و نظارت و شعب اخذ رأی می باشد .

ماده 76 - مجازات مرتکبین جرائم و تخلفات مقرر در بندهای (9)، (10)، (11)، (12)، (13)، (14)، (15) و (18) ماده (66) از شش ماه تا دو سال حبس یا سه میلیون (3/000/000) تا پانزده میلیون (15/000/000) ریال جزای نقدی و حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا دو سال و دوازده سال محرومیت از عضویت در هیأت‌های اجرائی و نظارت و شعب اخذ رأی می باشد .

ماده 77 - مجازات مرتکبین جرائم مقرر در بند (16) ماده (66) اعم از مباشر و یا معاون و یا تحریک کننده در صورتی که محاربه به صدق نکند همان مجازات مقرر در ماده (617) قانون مجازات اسلامی می باشد .

ماده 78 - مجازات مرتکبین جرائم مقرر در بند (17) ماده (66) علاوه بر مجازات مندرج در ماده (555) قانون مجازات اسلامی ، دوازده سال محرومیت از عضویت در هیأت‌های اجرائی و نظارت و شعب اخذ رأی می باشد .

ماده 79 - مجازات تخلف از مقررات مواد (11)، (24)، (34)، (40)، (53) و (60) و تبصره های مربوط با رعایت مقررات قانون رسیدگی به تخلفات اداری عبارت است از کسر حقوق، فوق العاده شغل و یا عناوین مشابه، حداکثر تا یک سوم از یک ماه تا یک سال و یا انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.

تبصره - چنانچه مرتکب از کارکنان دولت نباشد از عضویت در هیأت‌های اجرائی، نظارت و شعب اخذ رأی برای مدت هشت سال محروم خواهد شد.

ماده 80 - مجازات تخلف از مقررات مواد (57) و (58) پرداخت پانصد هزار (500/000) تا یک میلیون (1/000/000) ریال جزای نقدی می باشد.

ماده 81 - مجازات مرتکبین تخلف مندرج در صدر ماده (59) و تبصره (2) آن حبس از سه تا شش ماه یا جزای نقدی از دومیلیون (2/000/000) تا ده میلیون (10/000/000) ریال می باشد و مجازات مرتکبین جرائم مندرج در قسمت اخیر ماده (59) و تبصره (1) آن همان مجازات مقرر در ماده (598) قانون مجازات اسلامی خواهد بود.

ماده 82 - مجازات تخلف از مقررات ماده (61) از یکصد هزار (100/000) تا دو میلیون (2/000/000) ریال جزای نقدی می باشد چنانچه مأمورین انتظامی و سایر مقامات و مسئولین موظف از انجام وظیفه مقرر در ذیل ماده (61) استنکاف نمایند علاوه بر مجازات مقرر فوق به انفصال موقت از یک تا سه ماه محکوم می گردند.

ماده 83 - مجازات مرتکبین تخلفات موضوع ماده (64) علاوه بر کیفر مقرر در قانون مطبوعات، جزای نقدی از یک میلیون (1/000/000) تا پنج میلیون (5/000/000) ریال می باشد. در صورتی

که تخلف ارتكابی متضمن افترا و اهانت باشد مرتكب به مجازات مقرر در قانون مجازات اسلامی محكوم خواهد شد .

ماده 84 - مجازات مرتكبین تخلف مقرر در تبصره ماده (63) از پانصد هزار (500/000) تا دو میلیون (2/000/000) ریال جزای نقدی می باشد .

ماده 85 - مجازات مرتكبین تخلف از موضوع مقرر در صدر ماده (65) جزای نقدی از پنجاه هزار (50/000) تا یک میلیون (1/000/000) ریال می باشد .

ماده 86 - در کلیه مواردی که مرتكب هر یک از تخلفات موضوع این قانون از داوطلبان نمایندگی باشند به حداکثر مجازات مقرر محكوم خواهد شد .

ماده 87 - در اجرای صحیح اصل نود و نهم (99) قانون اساسی و حفظ بی طرفی کامل ، ناظرین شورای نگهبان موظف اند در طول مدت مسئولیت خود ، بی طرفی کامل را حفظ نمایند و جانبداری ناظرین به هر طریقی از یکی از کاندیدها جرم محسوب می شود .

تبصره - ناظرین شورای نگهبان در صورتی که مرتكب هر یک از جرائم مربوط به هیأت‌های اجرائی و یا هیأت‌های اخذ رأی شوند به مجازات جرائم مقرر در ماده (66) و تبصره ماده (53) برای این هیأت‌ها ، محكوم می گردند .

ماده 88 - مجازات‌های این فصل به انواع مذکور در این قانون منحصر نبوده و قاضی در هر مورد می تواند متخلف را به مجازات مذکور در این قانون و یا مجازاتی که برای این تخلفات در کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب 1375/3/2 مقرر گردیده محكوم نماید .

فصل دهم - تمهید مقدمات ، تشکیل و افتتاح مجلس شورای اسلامی

ماده 89 - فرمانداران و بخشداران مرکز حوزه انتخابیه موظف اند پس از اعلام ستاد انتخابات کشور مبنی بر صدور اعتبار نامه منتخبین حداکثر ظرف چهل و هشت ساعت نسبت به صدور اعتبارنامه های نمایندگان مجلس شورای اسلامی حوزه انتخابیه اقدام و یک نسخه از آن را به منتخب یا نماینده وی که کتباً معرفی می شود و برای دریافت آن به فرمانداری یا بخشداری مرکز حوزه انتخابیه مراجعه نموده تحویل نمایند .

ماده 90 - پس از آنکه اعتبارنامه های دو سوم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی واصل شد اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی مراتب را به منظور فراهم نمودن مقدمات افتتاح مجلس شورای اسلامی به استحضار وزیر کشور میرساند .

ماده 91 - وزیر کشور پس از فراهم نمودن مقدمات افتتاح مجلس از نمایندگان منتخب دعوت می نماید تا در تهران حضور یابند . نمایندگان منتخب موظف اند ظرف پنج روز از تاریخ دعوت وزیر کشور خود را به اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی معرفی نمایند .

ماده 92 - وزیر کشور موظف است در جلسه افتتاحیه مجلس شورای اسلامی گزارش انتخابات را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید .

ماده 93 - آئین نامه اجرائی این قانون را وزارت کشور تهیه و با تصویب هیأت وزیران به اجرا می گذارد .

ماده 94 - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون ملغی الاثر می باشد.

مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام ، در خصوص

" تثبیت تعداد کاندیداها در انتخابات "

مصوب 1370/11/3 مجمع تشخیص مصلحت نظام

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون کلیه انتخابات (به جز انتخابات مجلس خبرگان و شوراهای کشوری) در سطوح مختلف منطقه ای و ملی به شرطی قابل اجرا است که تعداد کاندیداها ، حداقل دو برابر تعداد منتخبین مورد نیاز باشد .

تبصره 1 - در آن عده از حوزه های انتخاباتی که تعداد منتخبین مورد نیاز بیش از سه نفر باشد ، تعداد کاندیداها باید حداقل یک و نیم برابر تعداد منتخبین مورد نیاز در آن حوزه انتخابیه باشد .

تبصره 2 - پس از پایان تاریخ ثبت نام اگر یک یا چند نفر از کاندیداهای نمایندگی استعفا دهند و یا فوت نمایند ، انتخابات در بین افراد و یا برای فرد باقی مانده برگزار و این امر موجب توقف انتخابات نخواهد شد .

موضوع - " تثبیت تعداد کاندیداها در انتخابات " که در تاریخ سه شنبه بیست و چهارم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هفتاد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و مورد اختلاف مجلس و شورای نگهبان قرار گرفته ، در اجرای اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی ، در جلسه روز پنج شنبه سوم بهمن ماه یکهزار و سیصد و هفتاد به شرح فوق به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است .

قانون لزوم رسیدگی دقیق به شکایات داوطلبین رد صلاحیت شده در انتخابات مختلف

مصوب 1378/8/22 مجمع تشخیص مصلحت نظام

ماده واحده - به موجب این قانون کلیه مراجع رسیدگی کننده صلاحیت داوطلبان در انتخابات مختلف (به استثنای انتخابات خبرگان رهبری که مطابق اصل 108 قانون اساسی خواهد بود) موظف اند صرفاً بر اساس مواد قانونی و بر اساس دلایل و مدارک معتبر که توسط مراکز مسئول قانونی به مراجع اجرائی و نظارتی ارسال شده است، به بررسی صلاحیت داوطلبان بپردازند و چنانچه صلاحیت داوطلبی را رد کردند باید علت رد صلاحیت را به شرح زیر با ذکر مواد قانونی مورد استناد و دلایل مربوط، به داوطلب ابلاغ نمایند.

1 - مستندات قانونی باید به صورت کتبی به داوطلب اعلام گردد.

2 - در صورت درخواست داوطلب باید دلایل و مدارک رد صلاحیت نیز توسط مرجع رسیدگی کننده به ترتیب زیر به اطلاع وی رسانده شود.

الف - در کلیه موارد به استثنای بندهای "ب، ج و د" دلایل و مدارک کتباً به اطلاع وی میرسد.
ب - در موردی که دلایل و مدارک، با عفت عمومی و یا هتک حیثیت اشخاص مرتبط می شود، چنانچه شخص داوطلب در معرض هتک باشد دلایل و مدارک حضوراً به اطلاع وی می رسد و در صورتی که پس از اطلاع حضوری، فی المجلس به طور کتبی تقاضا کند دلایل و مدارک مربوط، کتباً به وی ابلاغ می شود.

ج - چنانچه ذکر دلایل و مدارک علاوه بر هتک حیثیت داوطلب متضمن هتک فرد یا افراد دیگر باشد، دلایل و مدارک فقط حضوری به اطلاع داوطلب می رسد.

۵ - در مورد مربوط به امنیت ملی اعلام دلایل و مدارک و نحوه اعلام آنها به داوطلب به تشخیص کمیسیونی با عضویت رئیس ستاد فرماندهی کل قوا و وزیر اطلاعات و وزیر کشور خواهد بود .

تبصره 1 - ذکر منابع ارائه دهنده اطلاعات مذکور ، به تشخیص مرجع رسیدگی کننده خواهد بود .

تبصره 2 - مراجع رسیدگی کننده به شکایات داوطلبان رد صلاحیت شده مکلفند به شکایات داوطلبان رد صلاحیت شده دقیقاً رسیدگی نموده و نتیجه را به داوطلب و مجریان انتخابات اعلام نمایند . در صورت تقاضای داوطلبان رد صلاحیت شده اولین مرجع رسیدگی کننده به شکایات ، حسب مورد موظف است ، توضیحات و دفاعیات آنان را استماع نمایند .

تبصره 3 - چنانچه شورای نگهبان صلاحیت داوطلبی را که در مراحل قبلی مورد تأیید قرار گرفته است رد نماید ، داوطلب می تواند حداکثر ظرف سه روز از تاریخ ابلاغ شورای نگهبان ، در خواست رسیدگی مجدد نماید ، شورای نگهبان باید ظرف هفت روز رسیدگی و اعلام نتیجه نماید .

تبصره 4 - رأی گیری در شورای نگهبان نسبت به داوطلبانی که صلاحیت آنان در مراحل قبلی به تصویب رسیده ، در مورد عدم صلاحیت خواهد بود .

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و 4 تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ 20 مهر 1378 مجلس شورای اسلامی تصویب و به دلیل ایراد شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام

ارسال شد و در تاریخ 1378/8/22 با اصلاحاتی به تصویب نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام

رسیده است.

قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی

مصوب 1365/5/13

ماده 1 - پیش از شروع انتخابات از سوی شورای نگهبان پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد (به عنوان هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات) با اکثریت آراء انتخاب و به وزارت کشور معرفی می شوند .

تبصره 1 - از پنج نفر عضو هیأت مرکزی نظارت حداقل یک نفر باید عضو شورای نگهبان باشد که ریاست هیأت را یکی از اعضای شورای نگهبان به عهده خواهد داشت .

تبصره 2 - رسمیت جلسات هیأت نظارت با حضور دو سوم اعضا می باشد .

ماده 2 - هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات می تواند برای انجام مسئولیت محوله محل کار خود را در وزارت کشور قرار دهد و هیأت‌های نظارت استان و حوزه های انتخابیه نیز می توانند محل کار خود را در استانداریها ، فرمانداریها ، بخشداریها قرار دهند .

ماده 3 - هیأت مرکزی نظارت بر کلیه مراحل و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت کشور در امر انتخابات و هیأت‌های اجرائی و تشخیص صلاحیت نامزدهای نمایندگی و حسن جریان انتخابات نظارت خواهد کرد .

ماده 4 - کیفیت نظارت بر انتخابات به شرح زیر انجام می شود .

الف - از طریق گزارشهای وزارت کشور و بازرسیهای آن .

ب - از طریق اعزام بازرسان مستقل در صورت لزوم برای رسیدگی به شکایات مربوط به هیأت‌های اجرائی و مباشرین وزارت کشور ، (رسیدگی به شکایات انتخابات با رعایت مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی از وظایف هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه می باشد .)

ج - از طریق رسیدگی نهایی به شکایات و پرونده ها و مدارک انتخابات .

د - از طریق تعیین ناظر در تمام هیأت‌های مربوط به انتخابات .

تبصره - هیأت‌های نظارت شورای نگهبان می توانند از کارمندان دولت جهت نظارت بر انتخابات کمک بگیرند .

ماده 5 - هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات باید در هر استان هیأتی مرکب از پنج نفر با شرایط مذکور در مواد 1 و 2 جهت نظارت بر انتخابات آن استان تعیین کند .

هیأت‌های اجرائی استان موظفند هیأت مذکور را در جریان کلیه امور انتخابات آن استان بگذارند و نظرات این هیأت در همه موارد مربوط به انتخابات قطعیت دارد به جز موارد زیر :

1 - ابطال یا توقف کل انتخابات یک حوزه انتخابیه .

2 - ابطال یا توقف انتخابات شعبی که در سرنوشت انتخابات تأثیر تعیین کننده دارد .

3 - رد صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس که باید به تأیید هیأت مرکزی نظارت برسد .

تبصره - رد صلاحیت محرمانه به اطلاع داوطلب می رسد که در صورت اعتراض وی (قبل از اعلام لیست داوطلبان واجد صلاحیت) رد صلاحیت باید به تأیید شورای نگهبان نیز برسد .

ماده 6 - هیأت نظارت استان با موافقت هیأت مرکزی باید برای هر حوزه انتخابیه هیأتی مرکب از سه نفر با شرایط مذکور در مواد 1 و 2 جهت نظارت بر انتخابات حوزه مربوطه تعیین کند .

تبصره - در استانهایی که انتخابات تنها در یک حوزه به تأخیر افتاده یا فقط در یک حوزه امکان پذیر است تعیین هیأت نظارت استان ضرورت ندارد و هیأت سه نفره نظارت بر آن حوزه انتخابیه توسط هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات تعیین می شوند .

ماده 7 - هیأت‌های نظارت سه نفره موظف اند افرادی که واجد شرایط مذکور در ماده 1 می باشند جهت نظارت بر حوزه های فرعی انتخاب کنند .

ماده 8 - در تمام مدتی که انتخابات برگزار می شود هیأت مرکزی نظارت در تمام کشور و هیأت پنج نفره استانها و هیأت‌های سه نفره حوزه های انتخابیه بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند و در هر مورد که سوء جریان یا تخلف مشاهده کنند به فرمانداران و بخشداران اعلام و آنان موظف اند بنا به نظر هیأت‌های مذکور طبق قانون انتخابات در رفع نواقص اقدام کنند .

هیأت‌های نظارت در صورتی که مقامات وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند مراتب را به شورای نگهبان گزارش خواهند کرد .

ماده 9 - هیأت مرکزی نظارت ابتدا بدون اینکه شکایتی از سوء جریان انتخابات برسد ، باید با بررسی و دقت در گزارشهایی که وزارت کشور یا هیأت‌های نظارت از تفصیل جریان انتخابات می دهند ، اعلام نظر نماید .

ماده 10 - هیأت مرکزی حق ابطال انتخابات یا متوقف ساختن آنرا ندارد . فقط باید مدارک حاکی از عدم صحت یا لزوم متوقف ساختن آن را برای شورای نگهبان بفرستد تا شورا در مورد ابطال یا متوقف کردن آن نظر بدهد .

ماده 11 - نظر شورای نگهبان در مورد ابطال یا توقف انتخابات قطعی و لازم الاجراست . ادامه انتخابات در حوزه هایی که از طرف شورای نگهبان متوقف گردیده ، بدون اعلام نظر ثانوی شورای نگهبان وجه قانونی ندارد و جز شورای نگهبان هیچ مقام و مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد .

ماده 12 - در مواردی که هیأت سه نفره نظارت حوزه انتخابیه نتایج انتخابات یک یا چند صندوق شعب اخذ رأی را منطبق با قانون تشخیص ندهد ، موضوع را با ذکر دلیل از طریق فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه در هیأت اجرائی محل مطرح خواهد کرد . در صورتی که هیأت اجرائی مذکور نظر هیأت سه نفره را نپذیرفتند ، مراتب به هیأت پنج نفره استان احاله خواهد گردید و نظر این هیأت قطعی و لازم الاجراست و در مواردی که هیأت نظارت استان وجود ندارد به هیأت مرکزی احاله خواهد شد .

ماده 13 - در کلیه مواردی که هر یک از هیأت‌های اجرائی موظف اند صورت جلسه یا نتیجه اقدامات خود را به وزارت کشور یا فرماندار یا بخشدار بدهند باید یک نسخه هم به هیأت نظارت سه نفره بدهند و در مواردی که امضاهای هیأت‌های اجرائی در قانون انتخابات پیش بینی شده است ، امضای هیأت نظارت شورای نگهبان نیز لازم است .⁽¹⁾

1- از قانون استفساریه مواد (11) و (13) قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و ماده 19 قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب 1380/3/9:
موضوع استفساریه:

ماده واحده -

1- ...

2- ... با توجه به ماده (11) قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری و با توجه به ماده (13) قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی آیا منظور از امضای ناظران صرفاً اعلام حضور ناظر در طول برگزاری انتخابات است یا امضاء ناظران به معنی تأیید روند اخذ رأی در شعبه مربوطه

ماده 14 - اعتبار لازم جهت نظارت شورای نگهبان بر انتخابات از محل اعتبارات انتخابات تأمین و پرداخت خواهد شد .

ماده 15 - وزارت کشور موظف است حداقل یک ماه قبل از صدور دستور انتخابات در هر یک از حوزه های انتخابیه مراتب را به اطلاع و تأیید شورای نگهبان برساند .

ماده 16 - این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا می باشد .

«قانون الحاق چند ماده به قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات

مجلس شورای اسلامی مصوب 1365/5/9 و الحاق یک تبصره به ماده (20)

قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/9/7

مصوب 1378/10/13

ماده 1 - شورای نگهبان می تواند در هریک از شعب اخذ رأی حسب تشخیص هیأت نظارت مرکز حوزه انتخابیه ، به تعداد مورد نیاز نماینده تعیین نماید .

ماده 2 - برگ رأی باید به مهر هیأت نظارت نیز ممهور باشد و آرای بدون مهر مزبور جزء آرای باطله محسوب خواهد شد و جزء آرای مأخوذه نخواهد بود .

► تلقی می شود و چنانچه روند اخذ رأی اشکال یا ایرادی داشته باشد ناظر ضمن امضا در ذیل صورتجلسه ایراد و اشکال را قید می نماید؟

نظر مجلس:

1- ...

2- امضای ناظران به منزله تأیید روند اخذ رأی است و اگر ایراد و اشکالی وجود داشته باشد ذیل صورتجلسه قید می شود. این تأیید نافی نظارت شورای نگهبان در بررسی های نهایی نمی باشد. مفاد این قانون (استفساریه) از تاریخ تصویب لازم الاجرا می باشد.

ماده 3 - تعرفه های انتخابات از سه قسمت به شرح زیر تشکیل می شود :

1 - قسمت ثبت مشخصات رأی دهنده .

2 - قسمت ویژه نظارت .

3 - قسمت رأی .

ماده 4 - اعضای شعب اخذ رأی و ناظرین شورای نگهبان مشترکاً موظفند قسمت‌های مختلف تعرفه های انتخابات را حفظ نموده و پس از شمارش آرا ، چنانچه تعداد آرای ریخته شده در صندوق رأی با تعداد برگ ویژه نظارت تطبیق داشت ، صورت جلسه مربوطه را تنظیم و کلیه آرای مردم را تحویل هیأت اجرائی مرکز حوزه انتخابیه و برگه های ویژه نظارت را تحویل هیأت نظارت مرکز حوزه انتخابیه مربوطه بدهند .

تبصره - چنانچه تعداد برگه های رأی با برگه های ویژه نظارت تطبیق نداشت ، با مبنا قرار دادن تعداد برگه های نظارت به قید قرعه با حضور اعضای شعب اخذ رأی و نماینده هیأت اجرائی و نظارت به همان تعداد از آرای صندوق کسر و جزء آرای مأخوذه نخواهد بود .

ماده 5 - بار مالی احتمالی اجرای این طرح از محل اعتبارات برگزاری انتخابات و در صورت کمبود از محل ردیف 503001 بودجه سالیانه " هزینه های پیش بینی نشده جاری " و سایر امکانات موجود تأمین و پرداخت می گردد .

قانون تغییر حوزه انتخابیه داوطلبان نمایندگی

مجلس شورای اسلامی

مصوب 1382/10/24

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون به داوطلبان انتخابات مجلس شورای اسلامی که در موعد مقرر قانونی در یکی از حوزه های انتخابیه ثبت نام نموده اند و صلاحیت آنها تأیید شده است فقط برای یک بار در مرحله اول انتخابات هر دوره اجازه داده می شود تا پانزده روز قبل از روز اخذ رأی ، حوزه انتخابیه خود را از طریق وزارت کشور یا حوزه ای که در آن ثبت نام نموده اند تغییر دهند .

تبصره 1 - داوطلبان مشمول تبصره (3) ماده (52) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/9/7 پس از اعلام نظر نهایی شورای نگهبان مبنی بر تأیید صلاحیت آنان می توانند ظرف بیست و چهار ساعت نسبت به تغییر حوزه انتخابیه خود اقدام نمایند .

تبصره 2 - داوطلبان موضوع این قانون نیاز به ثبت نام مجدد نداشته و به جز در مواردی که مدارک جدیدی در حوزه انتخابیه جدید به دست آمده است نیاز به بررسی مجدد صلاحیت آنها نمی باشد .

تبصره 3 - مفاد این قانون نافی اجرای بند (5) ماده (28) و بند (ب) ماده (29) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب 1378/9/7 نخواهد بود .

تبصره 4 - هزینه احتمالی ناشی از اجرای این قانون از محل اعتبارات پیش بینی شده برای برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی تأمین خواهد شد .

تبصره 5 - آئین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و چهارم دی ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ 1382/11/14 به تأیید شورای نگهبان رسیده است .

قانون میزان تأثیر تغییرات در تقسیمات کشوری در محدوده حوزه های انتخاباتی

مصوب 1370/10/17

ماده واحده - وزارت کشور مکلف است بدون تغییر جغرافیایی در محدوده حوزه های انتخابیه جز در چارچوب مفاد تبصره ذیل قانون تعیین حوزه های انتخاباتی مصوب 1366/1/30 مجلس شورای اسلامی تغییرات دیگری که بر اساس قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری به وجود آمده یا می آید را در محدوده حوزه های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی اعمال نماید.

از قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری

مصوب 1362/4/15 با اصلاحات بعدی

ماده 14 - رعایت محدوده کلیه واحدهای تقسیماتی برای تمامی واحدها و سازمان های اداری (اجرایی و قضایی) و نهادهای انقلاب اسلامی کشور لازم است.

تبصره 2 - حوزه های انتخابات مجلس شورای اسلامی حتی الامکان منطبق بر محدوده شهرستان ها و هر حوزه انتخاباتی متشکل از یک یا چند شهرستان خواهد بود محدوده حوزه های انتخابات را قانون معین می کند.

تبصره 3 (اصلاحی 1364/1/18) - وزارت کشور موظف است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ تصویب این قانون لایحه قانونی محدوده حوزه های انتخاباتی را همراه با جداول و نقشه مربوطه تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

از قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤلیتهای

ریاست جمهوری اسلامی ایران

مصوب 1365/8/22

بخش سوم - انتخابات و همه پرسی

1 - انتخابات

ماده 8 - در زمان جنگ و اشغال نظامی، چنانچه برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه امکان پذیر نباشد، رئیس جمهور توقف انتخابات در نقاط اشغال شده یا تمامی کشور را، با ذکر مدت، کتباً به مجلس شورای اسلامی جهت اخذ تصمیم پیشنهاد می نماید.

تبصره - وزارت کشور موظف است قبل از برگزاری انتخابات گزارش مشروح و مستدل از موارد عدم امکان انتخابات را به رئیس جمهور تسلیم نماید.

ماده 9 - چنانچه در جریان برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز به لحاظ وقوع جنگ، برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه متعسر گردد، وزارت کشور بلافاصله گزارش توجیهی شروع توقف انتخابات را به رئیس جمهور تسلیم می نماید تا برابر ماده (8) این قانون عمل نماید.